

ULKOILUREITTISUUNNITELMA Suurlahdentie–Astuvansalmi

MIKKELI

MIKKELIN KAUPUNKI

ASTO-palvelualue | Maankäyttö ja kaupunkirakenne

2026

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Astuvansalmen ulkoilureittisuunnitelman lähtökohdat.....	3
2.1. Ulkoilulaki	6
2.2. Ulkoilureitin perustamisen tavat	8
2.3. Korvaus maanpohjan käytöstä ulkoilureittiin	10
2.4. Toimitusprosessi	10
2.5. Lupa- ja valvontaviraston rooli	12
2.6. Toimitusalueen kaavallinen tarkastelu	12
3. Astuvansalmen ulkoilureitin kuvaus	16
3.1. Reitin tarve ja ennakoitua käyttäjämäärät	17
3.2. Luontoselvitys	18
3.3. Reitin rakentaminen ja ylläpito	20
3.4. Reittiselostus	21
3.5. Vaihtoehtoisia reittilinjauksia	28
4. Prosessin aikana saatu palaute ja lausunnot	30
4.1. Viranomais- ja muiden toimijoiden lausunnot suunnitteluvaiheessa 2026.....	30
5. Reitin tulevaisuus	30
Liite 1: Karttaesitykset ulkoilureitistä	32
Liite 2: Alustavat toteutussuunnitelmat ja -kustannukset	33
Liite 3) Polkureitin vaihtoehtoisia reittejä ja niitä koskevia ongelmakohtia	34
Liite 4: Suunnitteluvaiheen lausunnot: viranomaistahot ja yksityiset maanomistajat	35

Suunnitelman kartat: Maanmittauslaitos, paikkatietoikkuna; Mikkelin kaupunki

Valokuvat: MikseiMikkeli Oy, VisitMikkeli, GeoNaCu Saimaa -hanke/ Tarja Pönniö-Kanerva, Mikkelin kaupunki, Puumalan kunta

Aineistoja suunnitelman laatimisen taustalla:

<https://www.maanmittauslaitos.fi/huoneistot-ja-kiinteistot/maanmittauspalvelut/osallisena-toimituksessa/reittitoimitukset>

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730606>

https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/sites/default/files/06_Harri%20M%C3%A4ki_MML.pdf

https://orivesi.fi/wp-content/uploads/2021/08/Tampere_Orivesi_ulkoilureittisuunnitelma_2021.pdf

<https://mikkeli.asiointi.fi/KaavaPDF/7071.pdf>

1. Johdanto

Tämä ulkoilureittisuunnitelma koskee noin 2 kilometrin mittaista polkureittiä Mikkelin kaupungin alueella. Reitti johtaa Suurlahdentieltä olevalta pysäköintialueelta Astuvansalmen kalliomaalaus kentälle. Mikkelin kaupunki esittää Lupa- ja valvontavirastolle (LVV) tämän ulkoilureittisuunnitelman vahvistamista. Vahvistuspäätöksen saadessa lainvoiman kaupunki hakee reittitoimitusta Maanmittauslaitokselta. Reittitoimituksen lainvoimaistuttua ulkoilureitti saa virallisen luonteen ja sen ylläpidosta vastaa Mikkelin kaupunki.

Astuvansalmen kalliomaalausalue on valtakunnallisesti merkittävin ja pohjoismaiden laajin yhtenäinen kalliomaalaus kenttä. Astuvansalmen kalliomaalaukset hyväksyttiin vuonna 2019 ensimmäisenä suomalaisena kohteena osaksi eri puolilla Eurooppaa kalliotaide esittelevää Euroopan Neuvoston alaista **Prehistoric Rock Art Trails** -kulttuurireittiä (PRAT-CARP). Lisäksi eteläisen Saimaan alueella on kansainvälinen **UNESCO Global Geopark** -status. Astuvansalmi on yksi Saimaa UGG:n tärkeimmistä kohteista.

Kalliomaalaukset löydettiin vuonna 1968. Ne ovat sitä lähtien olleet erittäin tärkeä matkailukohde. Kalliomaalaus on suojeltu muinaismuistolailla (295/63). Kalliomaalaus kenttä sijaitsee nykyisin Metsähallituksen hallinnoimalla, noin 8,34 ha, alueella, jolle on lohkottu oma tila. Kalliomaalaus kenttä siirtyi Metsähallituksen eli valtion hallintaan 5.9.2025.

Lähtökohtaisesti kalliomaalausalueelle kulku on mahdollista jokaisenoikeuksien turvin. On maanomistajien edun mukaista, että kalliomaalauksille suuntautuva retkeily noudattaa osoitettua reittiä. Näin matkailijat kulkeudu ja harhaudu alueella olevien vapaa-ajan asuntojen tonteille. Myös luonnonolojen kannalta on parempi, että retkikohteeseen kulkee yksi, opastettu ja virallistettu ulkoilureitti.

2. Astuvansalmen ulkoilureittisuunnitelman lähtökohdat

Astuvansalmen kalliomaalaukset on saavutettavissa vesitse ja maitse. Vesitie on perinteinen tapa saapua paikalle. Alueen siirryttyä valtiolle, Metsähallitukselle, Mikkelin kaupungin kaupunki toivoo, että alueen haltija (Metsähallitus) parantaa kohteen laiturij- ja veneilyolosuhteita. Neuvottelut asiasta ovatkin käynnissä, ja erilaisia rahoitusratkaisuja mietitään hyvässä hengessä.

Suurlahdentien ja Astuvansalmen välillä kulkee jalan kuljettava polku. Polun lähtöpaikka on Suurlahdentien varressa oleva pysäköintialue. Sen haltija on valtio (Itä-Suomen Elinvoimakeskus, EVK). Etäisyys polun alkuun on Ristiinan aluekeskuksesta 19 kilometriä, Mikkelin torilta noin 40 kilometriä.

Astuvansalmen kalliomaalauksen sijainti ja olemassa olevan polun sijainti on esitetty seuraavan sivun kuvassa.

Ulkoilureittisuunnitelman alueella on Metsähallituksen (valtio) lisäksi kaksi muuta maanomistajaa. Heidän tilojen kiinteistötunnukset ovat **491-561-2-10 (Kukonkannas)** sekä **491-561-2-9 (Kukonmylly)**. Näistä Kukonkangas on polkureitin pohjoinen osa ja Kukonmylly on polkureitin eteläinen osa. Kaupunki on pyytänyt maanomistajilta alustavat lausunnot reittisuunnitelmaan ennakolta (ks. kpl 4.1.).

Metsähallituksen hallinnassa oleva tilan kiinteistötunnus on **491-561-2-4 (Astuva)**. Kaupungin suunnittelema ulkoilureitti päättyy tämän tilan pohjoisrajalle. Siitä alkaa valtion omistama alue, jolle Metsähallitus tekee omat polku-, reitti-, porras-, laituri- ja muut suunnitelmat ja ratkaisut. Niihin ei tässä ulkoilureittisuunnitelmassa oteta kantaa.

Ulkoilureittiä suunnitellaan jalkaisin tapahtuvaa retkeilyä varten. Reittiä ei saisi kulkea moottoridulla ajoneuvolla (mopedi, moottoripyörä, mönkijä, moottorikelkka) ellei kyseessä ole välttämätön kaupungin tekemä tai tilaama huoltotyö tai turvallisuuteen tai pelastamiseen liittyvä operaatio. Reitti ei myöskään ole tarkoitettu kuljettavaksi polkupyörällä – pyörien pysäköintiä tullaan kehittämään EVK:n hallinnoimalla alueella Suurlahdentien varrella. Ulkoilureitti ei ole esteetön.

Aiemmin (2023) Mikkelin kaupunki laati tuolloisten maanomistajien toiveesta vaihtoehdoisen reitin ulkoilureitille. Tätä suunnitelmaa tehtiin yhteistyössä Etelä-Savon ely-keskuksen, Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden, Metsähallituksen sekä paikallisten asiantuntijoiden kanssa. Tätä reittiä voi tässä yhteydessä nimittää ”länsiseksi reitiksi”.

Läntinen reitti olisi hyödyntänyt Suurlahdentieltä lähtevää Vanamon yksityistietä noin 780 metrin matkalta, jonka jälkeen reitti olisi kääntynyt metsäreitille kohti kalliomaalausaluea. Silloinen Etelä-Savon ely-keskus vahvisti laaditun suunnitelman, mutta siitä valitettiin (kaksi maanomistajaa ja Vanamotien yksityistiekunta) Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. HaO kumosi ely-keskuksen päätöksen ja palautti asian uuteen valmisteluun.

Tässä vaiheessa Mikkelin kaupunki ja ely-keskuksen asiantuntijat linjasivat, että ulkoilureittiä tullaan hakemaan uudella suunnitelmalla ns. vanhan polun paikalle. Nyt, kun varsinainen kalliomaalausalue on siirtynyt valtion hallintaan, on tullut ajankohtaiseksi

uudistaa ulkoilureittisuunnitelma ja hakea sille vahvistusta Lupa- ja valvontavirastosta ja edelleen reittitoimitusta maanmittauslaitokselta. Kaupungin tavoite on, että asia olisi lainvoimainen vuonna 2027.

Ulkoilureitin reittikuvaus on esitetty myöhemmin tässä asiakirjassa – seuraavassa on kuvattu yleisiä lähtökohtia Suurlahdentien–Astuvansalmen ulkoilureitin tarpeelle ja merkitykselle.

Reitin lähtöpisteenä on Suurlahdentien eteläpuolella oleva pysäköintialue. Pysäköinti-alue kuuluu EVK:n omistaman ja hallinnoiman Suurlahdentien tiekiinteistön alueeseen. Alueelle mahtuu pysäköimään enimmillään 5–7 henkilöautoa. Lisäksi P-alueen kohdalla on tien eteläpuolella levike, jolle mahtuu pysäköimään enintään kaksi linja-autoa. EVK:n asiantuntijat ovat todenneet, että P-aluetta voisi laajentaa tiekiinteistöllä ja yhteistyössä naapureina olevien maanomistajien kanssa. Se parantaisi pysäköinnin jäsentämistä ja mahdollistaisi myös paremman polkupyörille tarkoitetun pysäköinnin alueella (lukittavat telineet matkapyörille ja varusteille).

Astuvansalmen ulkoilureitti kuuluu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle: kyseessä on Ristiinan Veskansan kulttuurimaisemaksi määritelty alue, joka ulottuu Ristiinan kirkonkylältä itää Suurlahteen saakka (Etelä-Savo Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021, s. 2–5).¹ Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen kalliialueiden luetteloon.

Alueen luonnon- ja kulttuuripiirteissä korostuu luonnonpiirteiden rikkonaisuus sekä Saimaan ja muiden pienempien vesistöjen vaikutus maisemakuvaan. Tarkastelussa Astuvansalmen kalliomaalausalueesta todetaan:

”Alueen muinaismuistoista tunnetuin on Astuvansalmen kalliomaalaus, joka sijaitsee Yöveden rannalla jyrkästi kohoavassa kalliioseinämässä. Seinämästä on tunnistettu yli 80 kuviota, jotka kuvaavat ihmisiä, hirviä, veneitä sekä kämmenen- ja tassunjälkiä. Kalliomaalausten kuviot ajoittuvat Vuoksen puhkeamisen jälkeiseen aikaan noin vuosille 4000–2200 eaa. Maalausten läheisyydestä on löytynyt myös nuolenkärkiä ja meripihkariipuksia. Muinaismaisema jatkuu vastapäiseen Astuvansaareen saakka.” (emt., s. 3.)

Perusteet reittisuunnitelmalle ja -toimitukselle

Mikkelin kaupungin, eli reittitoimitusta hakevan näkemys on, että tässä suunnitelmassa on arvioitu riittävällä tavalla niitä seikkoja, joiden puolesta aiotusta ulkoilureitistä ei aiheudu maaomistajille Ulkoilulain 1 §, 1 mom. tarkoittamaa huomattavaa haittaa.

Reitti tulisi muodostumaan alueelle, jossa kummallakaan maanomistajalla ei ole käytössään rakennelmia, ranta-alueita tai sellaisia luonnonarvoja sisältäviä kohteita, jotka estäisivät jalan kuljettavan polkureitin perustamista.

¹ Lisää Etelä-Savon VAMA-alueista: [file:///C:/Users/aikastt/Downloads/VAMA%202021_9%20Etel%C3%A4-Savo%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/aikastt/Downloads/VAMA%202021_9%20Etel%C3%A4-Savo%20(1).pdf); Lisätietoa valtakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista YM:n verkkosivulla: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet/Valtakunnallisesti_arvokkaat_maisemaalue\(7787\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet/Valtakunnallisesti_arvokkaat_maisemaalue(7787))

Kaikkiaan reitin suunnittelun ja toimituksen lähtökohtana on turvata maanomistajien etua: kunnollinen, maastoon merkitty ulkoilureitti turvaa maanomistajien muun alueella olevan maankäytön (esim. metsän istutus jne.) parhaalla mahdollisella tavalla.

2.1. Ulkoilulaki

Kesällä 2021 Tampereen ja Oriveden kaupunkien alueille laadittu Kintulampi–Pukala–Vähä Teerijärven ulkoilureittisuunnitelma antaa hyvän lähtökohdan myös Astuvansalmen reittisuunnitelman laatimiseen. Em. Tampereen ja Oriveden kaupunkien laatimassa suunnitelmassa Ulkoilulakia on tarkasteltu kattavasti. Seuraavassa vastaavia Ulkoilulain kirjauksia on sovellettu Astuvansalmen reitin tapaukseen.

Ulkoilulaki mahdollistaa ulkoilureitin perustamisen kiinteistön kautta, mikäli se on yleisen ulkoilutoiminnan kannalta tärkeää eikä siitä aiheudu kiinteistölle huomattavaa haittaa. Astuvansalmen tapauksessa hyöty on nimenomaan siinä, että retkeilijät pysyvät oikealla reitillä eivätkä eksy tieltään muille yksityisten omistamille tiloille ja tonteille. Kulun ohjaaminen merkityille reiteille ehkäisee myös reitin ulkopuolisen maaston kulumista.

Ulkoilureitti on metsässä kulkeva polku, joka kulkee paikoitellen myös rakennettuja pitkospuita ja ojasiltoja pitkin. Ulkoilureittiin määritellään kuuluvaksi myös liitännäisalueet eli taukopaikat, jossa on esimerkiksi tulipaikka, laavu, liiteri ja kuivakäymälä. Astuvansalmelle kulkevalle reitille ei suunnitella po. liitännäisalueita – matka katsotaan niin lyhyeksi, että niihin ei ole tarvetta.

Ulkoilulain mukaan perustettavan ulkoilureitin perustamisprosessiin kuuluu ulkoilureittisuunnitelma, jonka hyväksyy paikallinen ely-keskus, nykyisin LVV.

Lopuksi paikan päällä pidetään ulkoilureittitoimitus, josta vastaa maanmittaustoimisto. Ulkoilureitin pitäjä on kunta eli Mikkelin kaupunki. Se vastaa reitin rakentamisesta ja ylläpidosta. Ulkoilureitin vahvistuessa voi kaupunki ulkoistaa reitin ylläpidon esim. paikalliselle yhdistykselle tai muulle toimijalle.

Maankäyttöoikeuden luovuttamisesta ulkoilureittiä varten (reittirasitteesta) sekä vahingoista ja haitoista suoritetaan korvaus maanomistajalle.

Kun ulkoilureittitoimitus on saanut lainvoiman ja korvaus maanomistajalle on maksettu, ulkoilureitin pitäjä saa ottaa reittiin kuuluvan alueen haltuunsa.

Ulkoilulaki (UL) on vuodelta 1973 ja **sen keskeiset** lainkohdat (Luku 1: Ulkoilureitit) asiassa ovat [huom.: keskeisissä lainkohdissa avainasia on **lihavoituna**, asiaan liittymättömät pykälät ja momentit on jätetty pois ja korvattu merkinnällä (...)]:

1 §

Jos yleisen ulkoilutoiminnan kannalta on tärkeätä saada johdetuksi ulkoilijain kulkeminen kiinteistön kautta eikä siitä aiheudu **huomattavaa haittaa** [lihavointi lisätty] kiinteistölle, on tästä luovutettava alue ulkoilureittinä käytettäväksi.

(...)

2 §

Ulkoilureitin perustamiseksi **on laadittava ja vahvistettava ulkoilureittisuunnitelma sekä pidettävä paikalla ulkoilureittitoimitus.** [Lihavointi lisätty.]

Ulkoilureitin pitäminen, johon kuuluu reitin tekeminen ja kunnossapito, on kunnan asiana. Kunta voi uskoa tehtävän sopivaksi katsotulle yhteisölle. (30.12.1996/1270)

(...)

3 §

Ulkoilureittisuunnitelma laaditaan kunnan toimesta ja on suunnitelmassa osoitettava reitin kulku ja 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut liitännäisalueet niin, että ne voidaan suunnitelman perusteella tarvittaessa merkitä maastoon. Suunnitelmassa on myös mainittava ne kiinteistöt, joiden alueen kautta reitti tulisi kulkemaan.

Ulkoilureittisuunnitelmassa on mainittava, mihin ulkoiluun liittyvään kulkemiseen reitti on tarkoitettu.

3 a § (28.6.1993/618)

Ulkoilureitti on suunniteltava siten, ettei sen tekemisestä ja käyttämisestä aiheudu merkittävää riistaeläinten elinolosuhteiden turmeltumista tai huomattavaa häiriötä riistan lisääntymiselle.

4 § (27.6.2025/813)

Ulkoilureittisuunnitelman vahvistaa Lupa- ja valvontavirasto. Ennen suunnitelman vahvistamista on niille, joiden oikeutta tai etua suunnitelma koskee, varattava tilaisuus muistutusten tekemiseen suunnitelman johdosta.

Kunnan on 1 momentissa säädetyssä tarkoituksessa pidettävä suunnitelma nähtävänä 14 päivän aikana. Muistutukset suunnitelmaa vastaan on Lupa- ja valvontavirastolle osoitettuina toimitettava asianomaiselle kunnalliselle viranomaiselle 30 päivän kuluessa suunnitelman nähtävänä olon päättymisestä lukien. Suunnitelman nähtäväksi asettamisesta sekä muistutusten tekemistavasta ja -ajasta on kunnan kustannuksellaan kuulutettava siinä järjestyksessä kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi. Lisäksi on, jos se hankaluudetta voi tapahtua, suunnitelman nähtäväksi panemisesta erikseen ilmoitettava maanomistajille ja poronhoitoalueella paikalliselle palikunnalle, joiden alueen kautta reitti tulisi kulkemaan.

Kunnan on toimitettava jätetyt muistutuskirjelmät omine lausuntoineen Lupa- ja valvontavirastolle.

5 §

Kun ulkoilureittisuunnitelma on vahvistettu lainvoimaisella päätöksellä, on kunnan haettava määräystä ulkoilureittitoimitukseen kirjallisesti Maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa siitä lukien kun päätös on saanut lainvoiman. Hakemukseen on liitettävä ulkoilureittisuunnitelma. (13.12.2013/921)

Ulkoilureittitoimituksen kustannukset on ulkoilureitin pitäjän suoritettava.

7 §

Ulkoilureittitoimituksessa on määrättävä ulkoilureittisuunnitelman perusteella ja

tarvittaessa kunnan osoituksen mukaan alueen rajat, laadittava alueesta kartta ja selitelmä sekä merkittävä niiltä osin, kuin harkitaan tarpeelliseksi, ulkoilureitin kulku ja rajat maastoon. Alueella oleva kiinteä omaisuus jää kunnan haltuun, jollei toimituksessa toisin määrätä Toimituksessa on myös määrättävä reitillä olevaan aitaan tehtävästä portista veräjästä tai muusta laitteesta.

Ulkoilureittitoimituksessa on määrättävä korvausten suorittamisesta.

Jos ulkoilureitin käytöstä aiheutuva haitta nousee oleellisesti suuremmaksi kuin ulkoilureittitoimituksessa käytettävissä olleiden tietojen perusteella on voitu arvioida, voidaan uudessa ulkoilureittitoimituksessa määrätä maksettavaksi lisäkorvaus. Määräystä toimitukseen voi hakea myös alueen omistaja Maanmittauslaitokselta. Tässä tarkoitetun toimituksen kustannukset voidaan toimituksessa määrätä osittain tai kokonaan alueen omistajan maksettavaksi. (13.12.2013/921)

8 §

Maan käyttöoikeuden luovuttamisesta ulkoilureittiä varten sekä vahingosta tai haitasta, jota muutoin aiheutuu alueen omistajalle tai haltijalle tahi paikalliselle paliskunnalle ulkoilureitin pitämisestä ja käyttämisestä, suoritetaan korvaus. Korvaus suoritetaan kertakaikkisena tai määräaikaisena.

Korvauksen määräämiseen ja suorittamiseen sovelletaan muutoin, mitä yksityistielaisissa (560/2018) tarkoitetuista korvauksista säädetään. (13.7.2018/564)

9 §

Kun ulkoilureittitoimitus on saanut lainvoiman ja korvaus maanomistajalle tai haltijalle on suoritettu, ulkoilureitin pitäjällä on oikeus ottaa reittiin kuuluva alue haltuunsa. Haltuun otetulta alueelta saadaan tarvittaessa poistaa puita ja pensaita sekä muut ulkoilureitin pitämistä haittaavat luonnonesteet.

(...)

10 §

Kunta voi antaa määräyksiä ja ohjeita ulkoilureitin käyttämisestä.

(<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1973/606>)

2.2. Ulkoilureitin perustamisen tavat

Seuraavassa on käsitelty erilaisia ulkoilureitin perustamisen tapoja. Yleisesti hyvänä vaihtoehtona pidetään, että asiasta päästää maanomistajien kanssa sopimukseen reitin toteuttamisesta yksityisen maalle. Muitakin vaihtoehtoja on.

Ulkoilureittien perustamismenettelynä voi olla kahden osapuolen (esim. kunta ja maanomistaja) **sopimuksia** tai **ulkoilureittitoimitusta**.

Sopimus on nopein ja helpoin tapa, joka perustuu käyttöoikeussopimukseen. Tämä menettely sopii alueille, missä on suhteellisen vähän maanomistajia. Usein tällainen reitti-hanke käynnistyy maanomistajien aloitteesta.

Kahdenkeskisten sopimusten heikkoutena on, että sopimukset raukeavat yleensä maanomistuksen muuttuessa ja sopimuksissa on usein lyhyt irtisanomisaika. Edellä mainituista syyt vaikuttavat reitin pitäjän haluun sijoittaa varoja reitin rakentamiseen ja ylläpitoon. Kaupunki ei tästä syystä pidä sopimusmenettelyä sopivana tässä tapauksessa.

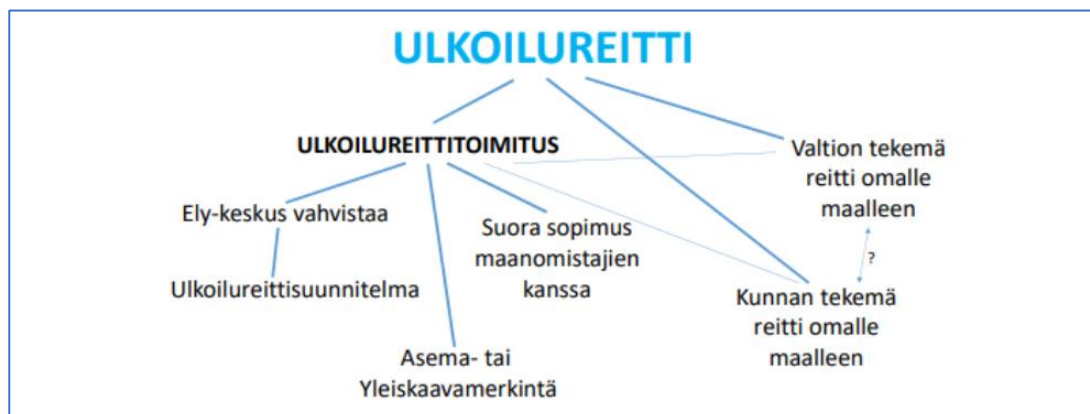
Ulkoilureittitoimituksen kautta tehtävä reitin perustaminen (polkutoimitus) on monitahoisempi menettely, joka vaatii laajempaa valmistelua. Se mahdollistaa pitkäaikaisemmän ratkaisun eikä mahdolliset maanomistajien vaihdokset vaikuta reitin olemassaoloon. Ulkoilureittitoimitus voidaan toteuttaa kolmella eri perusteella:

1: Toimitus tehdään maanomistajasopimusten perusteella, jolloin ulkoilureittitoimitus voidaan toteuttaa maanomistajien kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta. Ulkoilureittitoimitus turvaa reitin pysyvyyden. Tämä menettely sopii tilanteeseen, kun maanomistajia on vähän kuten Astuvansalmen tapauksessa. Toisaalta sopimus ei ulotu uudelle maanomistajalle vaan on sopijakohtainen.

2: Ulkoilureittitoimitus pohjautuu ulkoilureittisuunnitelmaan, jonka LVV vahvistaa (UL § 4) ja kaupunki teettää MML:lla toimituksen. Menettely on suositeltava silloin, kun maanomistus on pirstaleinen, maanomistajia on paljon ja paineet ulkoilumahdollisuuksien lisäämiselle ovat suuret. Määräaika ulkoilureittitoimituksen teettämiselle on yksi vuosi, jota haetaan Maanmittauslaitokselta LVV:n vahvistamisen jälkeen (UL § 5).

3: Ulkoilureittitoimitus toteutetaan kaavaan merkityn reitin perusteella. Tämä tapa edellyttää samaa pohjatyötä kuin ulkoilureittisuunnitelman. Osalle Astuvansalmen aluetta ei ole voimassa oleva (ranta-)osayleiskaavaa, joten se ei tule kyseeseen tässä tapauksessa.

Ulkoilulain tarkoittama **ulkoilureittitoimitus takaa reitin jatkuvuuden kahdenkeskisiä sopimuksia paremmin**. Yleisen edun ja tätä suunnitelmaa koskevan kohteen, Astuvansalmen kalliomaalausten ja haetun maanlunastuksen takia, ulkoilureittitoimitus on Mikkelin kaupungin näkökulmasta tarkoituksenmukainen toimenpide.

Ulkoilureitin (-toimituksen) perustamisvaihtoehdot. (Lähde: Tampereen ja Oriveden kaupungit, 2021: Ulkoilureittisuunnitelma / Retkeilyreitti Kintulampi–Pukala–Vähäteerijärvi, s. 7.)

Kuten mainittu, on ulkoilureitti mahdollista määrittää myös kaavamerkinnän kautta. Alueen kaavallista tilannetta on tarkasteltu myöhemmin (kappale 2.6.). On huomautettava,

että Mikkelin kaupunki on lähiaikoina mahdollisesti ja resurssien niin salliessa aloittamassa laajemman rantaosayleiskaavoja koskevan selvitystyön, mutta tämä vaihtoehto toteutuu myöhemmin.

2.3. Korvaus maanpohjan käytöstä ulkoilureittiin

Maapohjakorvaukset maanomistajille määritetään ulkoilureittitoimituksen perusteella. Tässä tarkastelussa on lähdetty siitä, että **ulkoilureitin aluerasite tulisi olemaan 5 + 5 metriä polun keskiviivasta laskien**.

Mittauksessa varmistetaan reitin pinta-ala maanomistajan omistamalta alueella. Astuvansalmen tapauksessa reitille ei varata liitännäis- eli tauko- ja levähdysalueita. Korvausten määrästä päätetään polkutoimituksen jälkeen.

Reittitoimituksessa lähdetään siitä, että ulkoilureitin muodostama 10 metrin levyinen ala molempien maanomistajien tilan alueella **muodostaa rasiitteen, jolla ei sallita puunkorjuuta, maaston muokkaamista ja muita alueen luonnetta heikentäviä toimenpiteitä**. Maapohja jää edelleen maanomistajan omaisuudeksi. Kaupunki ei siis ole lunastamassa alueita itselleen, vaan esittää polkurasitteen muodostamista suunnitellulle polkureitille.

Normaalisti maanomistajille tehdään kertakaikkinen korvaus käytettävästä alueesta joko sopimalla tai maanmittauslaitoksen määräämänä. Korvauksena käytetään maapohjakorvausta (€/m²), joka pohjautuu reittiin käytettyyn neliömäärään, samalla huomioidaan rasitealueen puuston arvo ja siitä koitua korvaus.

Reitti on jo nyt maastossa perinteinen normaali jalankulusta syntynyt polku. Kokonaisuutena rasitevaikutukset on kiinteistölle 491-561-2-16 (ensimmäisen n. 750 m osuudelta) noin 7 500 m² (n. 0,75 ha) ja kiinteistölle 491-561-2-9 (jälkimmäisen n. 1 250 m osuudelta) noin 12 500 m² (n. 1,25 ha).

Maanomistajille maksetaan kertakorvaus siitä, että alueen maankäyttö rinnastuu suoje-lualueeksi. **Lunastettavan maan hinnan määrittelee (MML:n) toimitusinsinööri**.

Reittitoimitusta hakee reitin pitäjä, Mikkelin kaupunki. Toimituksen kustannuksista vastaa kaupunki. Korvausten lainsäätelystä on kirjattu Ulkoilulain 8 §:ssä (Yksityistiel 15–18 §§; KiinteistönmuodostusL 199–206 §§). Reittitoimitusta on haettava vuoden kulluttua suunnitelman saamasta lainvoimasta.

2.4. Toimitusprosessi

Mikkelin kaupunki on käynnistänyt ulkoilureittitoimitukseen tähtäävän prosessin 25.1.2022 Kaupunkikehityslautakunnan päätöksellä (11 §/2022).

Asian tausta on pidempi: kohdealue kuuluu Euroopan tärkeimpiin kalliomaalauskohteisiin ja se on myös Unesco Global Geopark Saimaan tärkeimpiä käyntikohteita sekä osa Euroopan Neuvoston alaista PRAT-CARP -kulttuurireittiä. Vuosien ajan kulkureitistä kalliomaalausalueelle on ollut epäselvyyksiä ja jokaisenoikeuksiin nojautuen alueella liikumista on kyseenalaistettu.

Perustuen Mikkelin kaupunkikehityslautakunnan päätökseen, on Astuvansalmen ulkoilureitin toteuttamistavaksi valittu ulkoilureittitoimitus. Se toteutetaan LVV:n vahvistaman ulkoilureittisuunnitelman perusteella.

Prosessin kulku:

Ulkoilureittiin tähtäävän prosessin kulku on seuraava (ks. UL 3–5 § ja 9 §):

- Kaupunki laatii vaadittavan ulkoilureittisuunnitelman (tämä asiakirja). (UL 3 §)
- Ulkoilureittisuunnitelman työn käynnistämisestä tiedotettiin Mikkelin kaupungin Kaupunkikehityslautakuntaa ja valmis suunnitelma viedään tiedoksi edelleen lautakuntaan vuoden 2026 aikana ja kaupunki kuuluttaa ulkoilureittisuunnitelman nähtävillä 14 vuorokauden ajaksi. (UL § 4, 2 mom.)
- Muistutukset suunnitelmaa vastaan (jotka osoitetaan LVV:lle) toimitetaan Mikkelin kaupungin kirjaamoon (kirjaamo@mikkeli.fi) 30 päivän kuluessa nähtävillä olon päättymisestä lukien. (UL 4 §)
- Nähtävillä oloaikana jätetyt muistutukset ja niitä koskevat vastaukset liitetään suunnitelman liitteeksi.
- Ulkoilureittisuunnitelma ja saadut muistutukset toimitetaan LVV:lle vahvistamista varten ja LVV tekee päätöksen suunnitelman vahvistamisesta (UL 4 §) ja antaa päätöksen tiedoksi kuuluttamalla (UL 29 §).
- Vahvistamispäätöksen tultua lainvoimaiseksi kaupungilla on yksi vuosi aikaa hakea ulkoilureittitoimitusta Maanmittauslaitokselta (UL 5 §).
- Ulkoilureittitoimituksen toteuttaa MML:n maanmittausinsinööri. Samalla määritellään korvaukset maanomistajille. (UL 6 §)
- Kun ulkoilureittitoimitus on saanut lainvoiman ja määritellyt korvaukset on maksettu maaomistajille, on ulkoilureitin pitäjä (Mikkelin kaupunki) oikeutettu ottamaan reittiin kuuluva alue käyttöönsä. (UL 9 §)

Reittisuunnitelmaa on laadintaprosessin aikana tarkennettu viranomaislausuntojen perusteella. Suunnitelmaa varten pyydettiin lausunnot keskeisiltä viranomaisilta ja niihin rinnastettavilta toimijoilta. Saadut lausunnot ovat osana suunnitelmaa (ks. kappale 4.1.). Lisäksi suunnitelmaan on pyydetty lausunnot alueen maanomistajalta (UL 4 § 2 mom).

Lausunnot pyydettiin seuraavilta viranomaisilta ja toimijatahoilta:

- Riihisaari – Savonlinnan museo (riihisaari@savonlinna.fi)
- Etelä-Savon maakuntaliitto (kirjaamo@esavo.fi)
- Etelä-Savon Pelastustoimi (kirjaamo@etelasavonha.fi)
- Lupa- ja valvontavirasto (kirjaamo@lvv.fi; sonja.hurskainen@lvv.fi)
- Itä-Suomen Elinvoimakeskus (kirjaamo.ita-suomi@elinvoimakeskus.fi)
- Etelä-Savon maakuntaliitto (kirjaamo@esavo.fi)
- Mikkelin seudun ympäristövalvonta, ympäristönsuojelu (ymparistonsuojelu@mikkeli.fi)
- Metsähallituksen luontopalvelut (kirjaamo@metsa.fi)
- Suomen metsäkeskus (kirjaamo@metsakeskus.fi)

- Unesco Global Geopark Saimaa -organisaatio (puistonjohtaja, mikko.ika-valko@saimaageopark.fi)
- Paikallinen metsästysseura: Someen Erä-ässät (samalla tiedoksi: Ristiinan riistanhoitoyhdistys: ristiina@rhy.riista.fi; Metsästäjäläiitto, Suur-Savon piiri: suursavo@metsastajaliitto.fi)
- Vanamotien tiekunta (sihteeri, outi.setala@syke.fi)

2.5. Lupa- ja valvontaviraston rooli

Lupa- ja valvontavirasto (LVV, ent. ely-keskus) läpikäy ulkoilureittisuunnitelman laillisuusperiaatteet ja arvioi, että maaomistajille, muille alueen toimijoille, ympäristölle, luontoarvoille ja liikenteelle **ei koidu huomattavaa haittaa** reitin vaikutuksista, ja että kyseisiä asioita on tarkasteltu riittävällä tavalla ulkoilureittisuunnitelmassa, joka on jätetty vahvistettavaksi. LVV:ltä on pyydetty lausunto jo suunnitelmaa laadittaessa, siis ennen kuin suunnitelma julkipannaan nähtäväksi.

LVV varmistaa sen, että reitin perustamisen edellytykset täyttyvät ja, että ulkoilureittisuunnitelmassa on selvitetty kattavasti reitin vaikutuksia alueen eri toimijoihin, toimiin ja ympäristöön nähden.

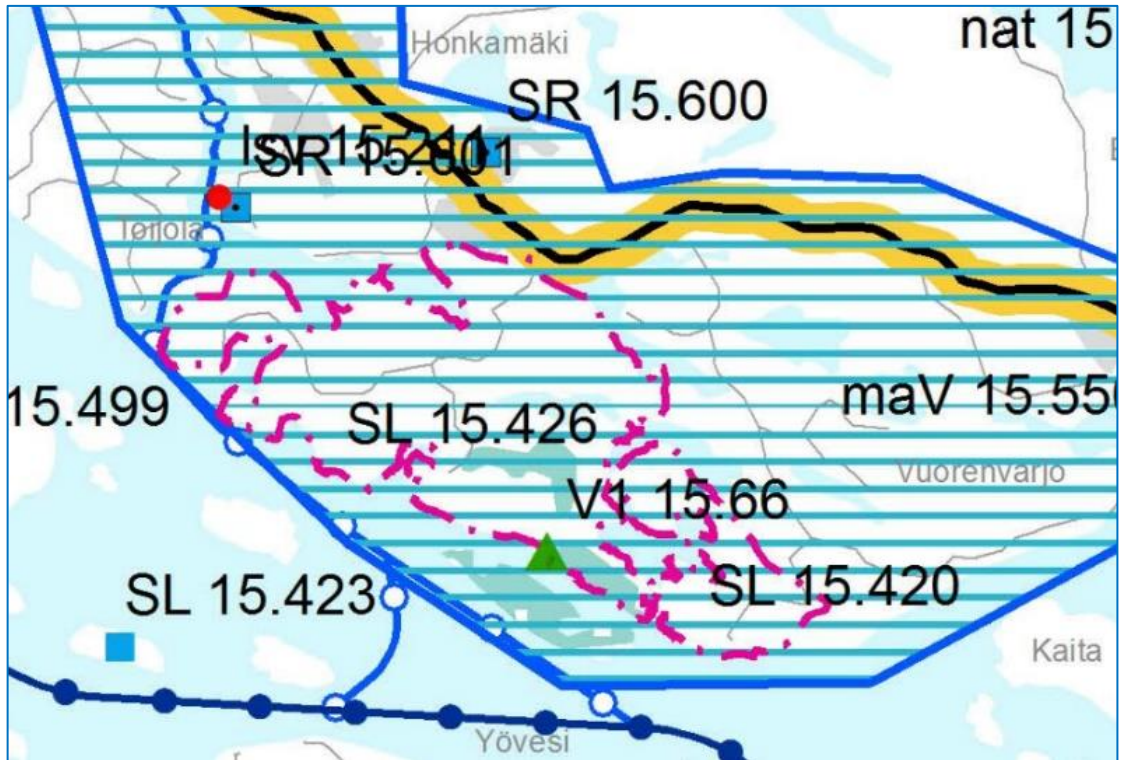
2.6. Toimitusalueen kaavallinen tarkastelu

Maakuntakaava

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa Astuvansalmen suurympäristö on määritelty kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta **valtakunnallisesti merkittäväksi** alueeksi. (Aluerajaus on kutakin sama kuin em. Ristiinan Veskansan kulttuurimaisema-alue VAKA-asiakirjassa.)

Maakuntakaavassa merkinnällä osoitetaan arvokkaita maisema-alueita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueeseen sisältyvät arvokohteet on lueteltu kohdeluettelossa (ks. jäljessä, maakuntakaavan jälkeen).

Alueiden suunnittelumääräyksenä on, että alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat (...) maisema-alueet tai muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi. (Suosituksena on, että ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja ely-keskukselta (nyk. LVV:ltä) – kuten tässä tapauksessa onkin tehty.)

Osasuunnos Etelä-Savon maakuntakaavasta. Astuvansalmen kalliomaalausalue on osoitettu kartassa merkinnällä SL 15.420.

Varsinainen kalliomaalausalue on maakuntakaavassa määritelty luonnonsuojelualueeksi SL (15.420, kuten myös myöhemmin esitetystä rantaosayleiskaavassa, LV 2003, ja sen laajennuksessa, LV 2018). Astuvansalmen SL-alueen pohjois- ja luoteispuolelle on merkitty myös Vuorilammen maakunnallisesti tärkeäksi arvioitu SL-alue (15.426). Lisäksi kalliomaalausten edustalle on merkitty retkisatama (vihreä kolmio; matkailu- ja virkistysalue V1 15.66).

Suurlahdentie on osoitettu maakuntakaavassa merkinnällä ”Vihreän kullan kulttuuritie”, jonka kehittämissuositus on seuraava:

Matkailutiehen kytkeytyviä matkailupalveluja kehitetään siten, että huomioidaan maakuntakaavan kohdeluettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännekohteet.

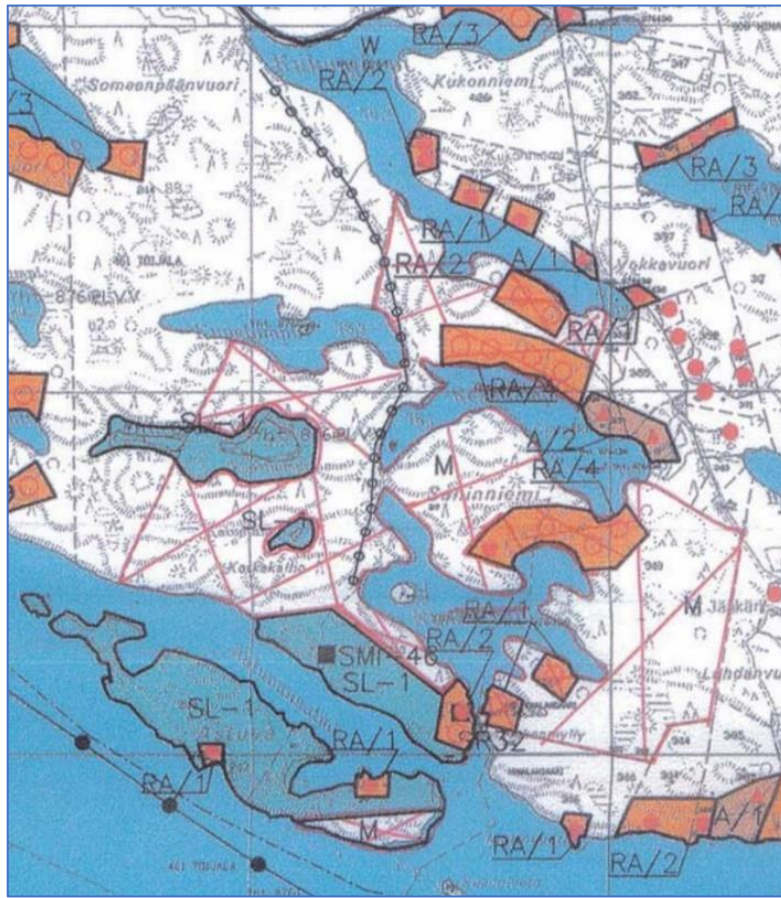
Suurlahdentie kuuluu Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) *Toijolan kylän historialliset kohteet* ja maakuntakaavassa osoitettu maV-alue on Valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (VAMA 2021) *Ristiinan veskan kulttuurimaisema*.

Maakuntakaavassa punaisella viiva-piste -viivalla on merkitty valtakunnallisesti arvokas kallioalue (ge1), jonka suunnittelumääräyksessä todetaan, että ”alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen. Alueella metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.”

Käsillä olevan ulkoilureittisuunnitelman näkökulmasta reittisuunnitelma ei ole ristiriidassa maakuntakaavan määräysten kanssa.

Rantaosayleiskaava(t)

Alueella yleiskaavan osalta voidaan todeta, että suunnittelualueella ei ole kokonaisuudessaan voimassa olevaa (rantaosayleis-)kaavaa.

Osasuurennos Yöveden-Louhiveden rantaosayleiskaavasta (ind. #7071). Kaava on hyväksytty Ristiinan kunnanvaltuustossa vuonna 1999. Astuvansalmen kalliomaalausenttä on osoitettu suojelumerkinnällä SMI-46. Alueet, joilla ko. ROYK ei asettunut voimaan, ovat merkitty punaisin aluerastein. ROYK on saanut lainvoiman vuonna 2003.

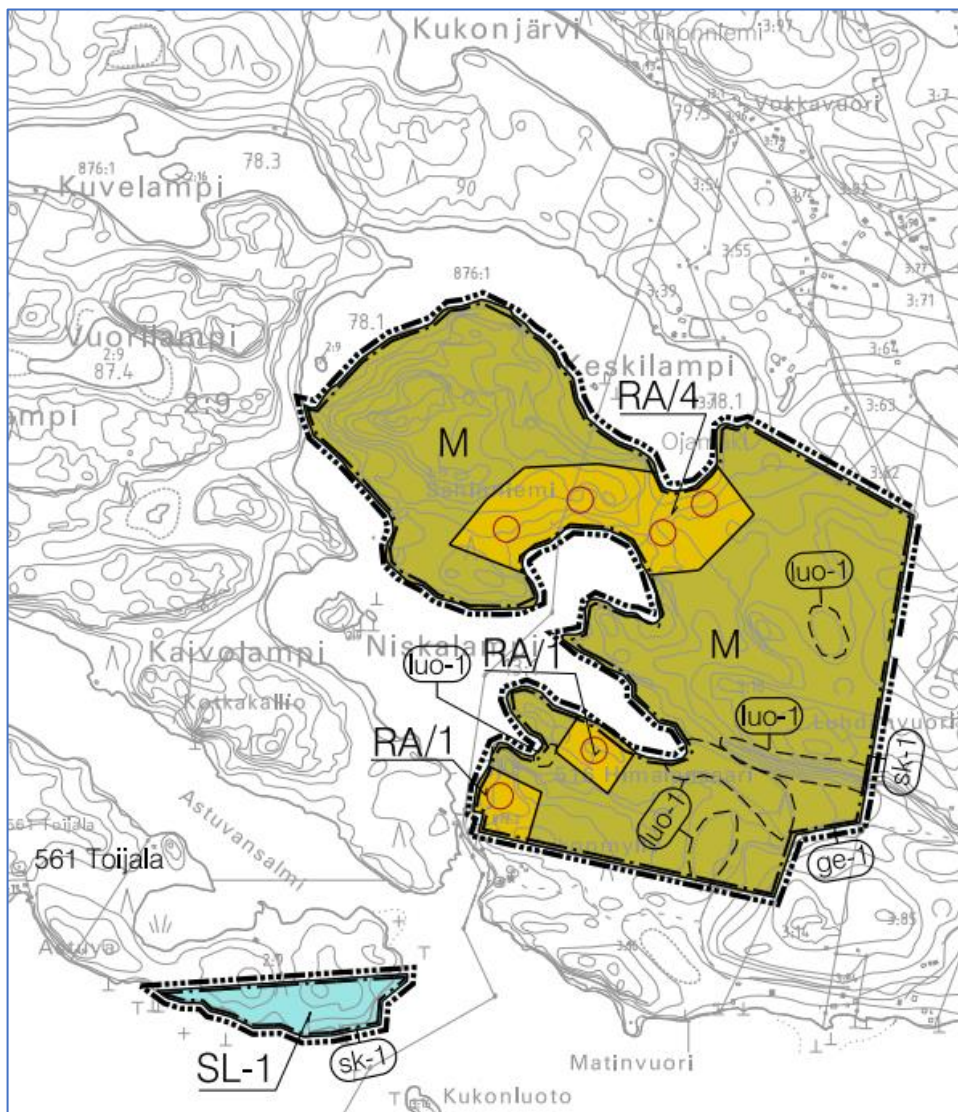
Alueella on osittain voimassa *Yöveden ja Louhiveden rantaosayleiskaava*, joka on saanut lainvoiman 2003. Kyseisen ROYK:n laadinnan yhteydessä tilan 491-561-2-9 (Kukonmylly) osalta rantarakentamisen mitoituksessa oli epäselvyyttä, joten ROYK-alueessa on kaavoittaman osa-alue – näiden alueiden päälle on vedetty punaiset rastit (ks. osasuurennos OYK:sta yllä).

Varsinainen kalliomaalausalue, jota on koskenut lunastuslupaprosessi, on puolestaan merkitty SL-1 -alueeksi, joka tarkoittaa luonnonsuojelualuetta (luonnonsuojelulain nojalla valtion toimesta toteuttava alue).

Kiinteistön 491-561-2-10 (Kukonkangas) alueella kyseinen ROYK on voimassa ja alue on kaavan mukaista maa- ja metsätalousaluetta (M).²

Rantaosayleiskaavan karttaan on myös merkitty pallo-viivalla ohjeellinen sijainti retkeilyreitille; se noudattaa lähtökohtaisesti yksityisten maiden läpi kulkevaa polkua, jonka tässä suunnitelmassa hahmoteltu ulkoilureitti korvaa.

Vuonna 2018 itäinen osa kyseisestä kaavoittamattomasta alueesta sai ROYK:n laajennuksen (ks. alla, kaavanumero 7085). Tuolloin kuitenkin nyt tarkastelussa olevaa reitti- aluetta ei otettu mukaan osayleiskaavan laajennukseen. Käytännössä itäisen osan rakennuspaikat määriteltiin samoille paikoille kuin vuonna 2003 lainvoiman saaneessa alkuperäisessä ROYK:ssa.

² Yöveden ja Louhiveden rantaosayleiskaavassa maa- ja metsätalousalueen lisämäärittelyssä sanotaan: Alue on tarkoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen sekä rakennuslain 4 §:ssä tarkoitettuun haja-asutusluonteeseen rakentamiseen. Loma-asutusta tai pysyvää asutusta ei saa sijoittaa 200 metriä lähemmäksi rantaviivasta. 200 metrin levyisen rantavyöhykkeen rakennusoikeus on maanomistajakohtaisesti siirretty A- ja RA-alueille.

Yöveden–Louhiveden rantaosayleiskaavan laajennus vuodelta 2018 (Lv 29.3.2018, kaavaind. #7085).

Vuoden 2018 laajennuksen myötä vahvistui Niskalammen rannalle viisi rakennuspaikkaa sekä Astuvansaaren eteläkärjen luonnonsuojelualue (SL-1). Edelleen vahvistamattomalla alueella olevien neljän Keskilammen rakennuspaikan ja kahden Kukonjärven rakennuspaikan vahvistamiselle ROYK:n toisella laajennuksella ei ole estettä.

Mikkelin kaupungin linjauksen mukaisesti alle 3 hehtaarin (30 000 m²) kokoisille vesi- ja järvialueille ei myönnetä edes poikkeamisluvalla rakentamiskojoja. Astuvansalmen alueella oleva Kuvelampi on kooltaan n. 7,3 ha, Keskilampi n. 12,5 ha ja Niskalampi n. 15,5 ha. Näille alueille voi maanomistajat tutkia ja laadittua kuluunsa mahdollista rantarakentamiskojoja. Sen sijaan uuden polkureitin läheisyyteen jäävien Ritolammen (n. 0,6 ha) ja Vuorilammen (1,4 ha) pinta-alat eivät mahdollista rakennuskojojen kaavoittamista tai sijoittamista niiden ranta-alueille.

Saimaan rantaan ja Astuvansalmeen mahdollisesti sijoittuvat rakennuspaikat ovat ongelmallisia paitsi vene- ja laivaliikenteen sekä kalliomaalaus kentän arvon takia. Maa-ala alueen ympäristön muinaismaisema on tarkoituksenmukaista säilyä rakentamattomana.

Voimassa olevassa rantaosayleiskaavassa kummallekaan maanomistajalle ei siis ole osoitettu rakentamiskojoja ulkoilureitin välittömässä läheisyydessä. Kuten todettu, asiaa voi tutkia ja selvittää. Jos Lampialueen rantakaavan tekemiselle havaintaan olevan edellytyksiä, niin Mikkelin kaupungin maankäyttö ja kaupunkirakenne -tulosyksikön asiantuntijat antavat lisätietoja kaavaprosessista.

Mikäli alueelle tehdään laajempi ROYK:n tarkastus tai laajennus, on tarkoituksenmukaista tarkastella, voidaanko ulkoilureitin vahvistamisen ja toimituksen jälkeen ulkoilureitti vahvistaa samassa kaavassa. Samalla on syytä tarkastella laajemminkin alueen rantarakentamisen mahdollisuudet ja rajoitteet. Tämä asia tullaan linjaamaan 27.1.2026 vireille julistetussa Mikkelin kaupungin alueelle laadittavassa vaiheyleiskaavassa.

Kaavatilanteen yhteenvetona voisi todeta, että kiinteistöjen 491-561-2-10 (Kukonkangas) ja 491-561-2-4 (Astuva) alueella on voimassa Yöveden-Louhiveden alueen rantaosayleiskaava ja kiinteistöjen 491-561-2-9 (Kukonmylly) alueella Etelä-Savon maakunta-kaava.

Ulkoilureittisuunnitelman näkökulmasta reittisuunnitelma ei ole ristiriidassa alueen rantaosayleiskaavojen määräysten kanssa – oikeastaan päinvastoin: ulkoilureittisuunnitelma noudattaa ja toteuttaa Yöveden-Louhiveden ROYK:ssa osoitettua retkeilyreittoa.

3. Astuvansalmen ulkoilureitin kuvaus

Tässä osassa kuvataan reitin tarvetta, käyttöä sekä reitin rakentamista. Kohteen luonto- ja maisemaselvitys on esitetty tässä luvussa. Alueen karttaesitykset ovat liitteenä 1.

Osion lopulla on yksityiskohtaisempi reittiselostus ja valokuvia polkureitistä.

3.1. Reitin tarve ja ennakoidut käyttäjämäärät

Kuten edellä todettiin, Astuvansalmen kalliomaalauksille liittyvä osoitetieto ja reittiohjaus ovat puutteellista. Jokamiehenoikeutta noudattavat retkeilijät voivat helposti eksyä kulkemaan Vanamontietä liaksi länteen, jolloin on riskinä joutua joko Vääränpohjanlahden tai jopa Vieruvuoren alueiden vapaa-ajanasuntojen pihapiireihin.

Tarve Astuvansalmen ulkoilureitin virallistamiselle on suuri; tämä koskee myös reitistä viestimistä ja opasteiden laatimista. Alueen maanomistajien etu on, että reitillä liikkuminen on varmempaa, ohjatumpaa ja ympäristön kannalta kestävämmällä pohjalla. Ulkoilureitin virallistamisen myötä lampialueiden ranta-alueet jäävät maanomistajien käyttöön.

Astuvansalmen kalliomaalaukset ovat valtakunnallisesti merkittävin ja pohjoismaiden suurin yhtenäinen esihistoriallinen kalliomaalauskohteita. Se on yksi merkittävimmistä matkailunähtävyyksistä Suomessa ja Etelä-Savossa. Vuonna 2019 Astuvansalmen kalliomaalauskohteita hyväksyttiin ensimmäisenä suomalaisena kohteena osaksi **europa-laista Prehistoric Rock Art Trails -kulttuurireittiä**. Lisäksi Astuvansalmen kalliomaalaukset ovat yksi merkittävimmistä **Saimaa Unesco Global Geoparkin geokohteista**, joissa yhdistyy niin geohistorialliset jäljet jääkauden vaikutuksesta ympäristöön kuin kulttuurihistoriallinen kulttipaikka, joka kertoo alueen pitkästä asutushistoriasta.

Reitin käyttö tulee olemaan ensi sijassa kävelyä ja patikointia (UL 3 §). Reitti perustetaan niin, että periaatteessa kulku motorisoidulla maastoajoneuvolla (ns. mönkijä) ei ole mahdollista. Kulku polulla moottoriajoneuvoilla kielletään. Kalliomaalauskohteiden, varsinaisen retkikohteen rakentamis- ja huoltotyöt tulisivat tapahtumaan pääasiassa vesiteitse. Reitti ei tule olemaan osana Yövedellä kulkevaa moottorikelkkareittiä, eikä osana latuverkostoa. Reitille ei suunnitella talviaikaista kunnossapitoa, mutta hiihtäminen ja kulkeminen muuten talvisaikaan reitillä on sallittua. Reitistä ei tule esteetöntä.

Mikkelin kaupunginhallitus on hyväksynyt vuonna 2019 Anttolan luontokeskuksen ja Astuvan kalliomaalauskeskuksen kehittämissuunnitelman (Kh § 338/2019). Ohjelmassa korostetaan Astuvansalmea alueellisen matkailutuotteiden kärkenä. Tavoitteena on lisätä alan yritysten määrää ja työllistää paikallisesti merkittävän määrän työntekijöitä matkailun alalla. Kehittämissuunnitelmassa Astuvansalmen osalta todetaan:

”Alueelle kaivataan kallioitaidekeskuksen lisäksi lähellä maalausta sijaitsevaa infopistettä, ohjelmapalveluja ja tapahtumia, maalausten ympäristön ja infrastruktuurin parantamista, elämyksellistä majoitusta sekä reitistöjen ja liikkumisen suunnittelua ja tuoteistamista.”

”Kehittämisen tulee pitää sisällään viestintä, markkinointi ja yhteistyö. Asukaskyselyssä kehittämisen haasteiksi nostettiin esille maalausten ja kulttuurimaiseman suojelun varmistaminen, toiminnan taloudellisuus ja rahoituksen saaminen sekä liian kaupallisuuden välttäminen.”

Kehittämissuunnitelmassa arvioidaan, että Astuvansalmen ulkoilureitin käyttö voi kasvaa voimakkaasti. Viime vuosina kotiseutu- ja paikallishistoriaa vaaliva Ristiina seura on ylläpitänyt kohteessa vieraskirjaa. Sen kautta voidaan arvioida kohteen kävijämääriä ja -kansallisuuksia. Kalliotaidekeskus on toteutunut Ristiinan Sotakoulun tiloihin vuosina 2025–26.

Kohteen vieraskirjan tietojen mukaan vuosittain kohteessa on käynyt 2 500–3 500 henkilöä. Vuosien 2018–2021 seurannan mukaan kävijöiden lähtömaat ovat: Norja, Ranska, Belgia, Venäjä, Italia, Saksa, Thaimaa, Valkovenäjä, Viro, Hollanti, (ja Ahvenanmaa). Kohteessa käy koululaisia Mikkelistä ja lähialueen kunnista. Tässä tulee huomioida, että seuranta ei toistaiseksi ole kattava ja reitin epävirallisuuden takia varmuutta kävijämäärästä ei voida vahvistaa.

Tulevaisuudessa, vahvistuvan ulkoilureitin ja sen parantamisen myötä kohdetta ja reittiä voidaan myös markkinoida virallisemmin. Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:stä arvioidaan, että kohteen kävijämäärät tulevat kasvamaan. Ne voivat jopa kolminkertaistua, jolloin Astuvansalmelle voisi kulkea lähes 10 000 retkeilijää vuosittain.

Osasyynä kohteen suosion kasvuun on lisääntyvä kotimaanmatkailun kysyntä globaalissa tilanteessa – osaksi syynä ovat parantuvat mahdollisuudet reitillä kulkemiseen ja reitin laajentuva markkinointi. Lisäksi selvitetään kävijälaskureiden käyttöä, vähintään kesäaikaisten (touko–syyskuu) kävijämäärien todentamiseksi. Kävijälaskureiden hankinta, käyttö ja ylläpito ratkaistaan Mikkelin kaupungin ja Miksei Oy:n kesken.

Reitti on niin sanottu omatoimireitti. Tämä tarkoittaa, että vaikka polkureitti tulisi ulkoilureittitoimituksen kautta rasitteena kaupungille, ei reitillä ole luonnollisestikaan aktiivista, päivä- tai viikkokohtaista ylläpitoa. Reitillä kulkeminen tapahtuu retkeilijän omalla vastuulla. Asia on syytä huomata myös siinä tapauksessa, että ulkomaisten matkailijoiden määrän odotetaan kasvavan.

3.2. Luontoselvitys

Aiemmassa Astuvansalmen ulkoilureitin suunnitelmassa laaditutettiin luontoselvitys, jonka toteutti FCG Finnish Consulting Group Oy (Jari Kärkkäinen). Selvitys valmistui 25.5.2022.

Mikkelin kaupunki näkee, että kesällä 2022 laadittu luontoselvitys on edelleen voimassa oleva ja alueella ei ole tapahtunut sellaisia muutoksia, jotka vaatisivat uuden luontoselvityksen laatimista. (Luontoselvitys toimitetaan liitteenä LVV:lle ulkoilureitin vahvistushakemuksen yhteydessä; julkipanoaikana sitä voi tiedustella Mikkelin kaupungilta, kirjaamo@mikkeli.fi.)

Nyt, keväällä 2026 pyydettyssä ennakkolausunnossa LVV tyyty toteamaan:

*”Lupa- ja valvontavirastolla ei ole suunnitelmaan huomautettavaa luonnon- tai vesien-
suojelun osalta.”* (17.4.2026)

Seuraavassa on editoidusti referoitu luontoselvityksen keskeisimmät lähtökohdat ja johdotukset:

Maastotyö suoritettiin 16.5.2022. Maastossa kiinnitettiin huomio luontotyypeihin, kasvistoon ja kasvillisuuteen, mutta myös maa- ja kallioperän ominaisuuksiin. Myös eläimistöhavainnot kirjattiin muistiin.

Työn keskeisenä tavoitteena oli kartoittaa luonnonsuojelulain (LsL 1996/1096) ja vesilain (VesiL 2011/587) suojeltavia luontotyypejä, metsälain (MetsäL 1996/1093) erityisen tärkeitä elinympäristöjä sekä uhanalaisia ja muita huomionarvoisia luontotyypejä. Arvokkaat luontokohteet ja luontotyypit rajattiin maastokartoitusten perusteella. Kasvillisuus luokitettiin Toivosen & Leivon (2001) ja Eurolan (ym. 2015) suokasvillisuusoppaan mukaan.³

Lähtötietoja selvitysalueen eläimistöstä hankittiin laji.fi -tietokannan paikkatiedoista tarkastelemalla laajemmin selvitysalueen ympäristöä. EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitun eläinlajiston osalta selvitysalueella ei toteutettu erillisselvityksiä.

Maastoinventoinnin yhteydessä kiinnitettiin huomiota erityisesti uhanalaiseen lajistoon sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivin tärkeänä pitämien lajien (liitteen IV a ja IV b sekä liitteen II lajit) esiintymismahdollisuuden kasvupaikkojen ja elinympäristöjen kautta.

Alueella on hyvin niukasti liito-oravalle sopivaan elinympäristöä, joten lajin esiintyminen selvitysalueella on erittäin epätodennäköistä. Samoin viitasammakon osalta niukasti sopia elinympäristöjä. Reitillä ei pesinyt tai havaittu lintudirektiivin lajeja.

Johtopäätökset

”Suurlahdentie-Astuvansalmen ulkoilureitti menee suurelta osin kuivahkojen mäntykankaiden läpi. Reitin varrella on vähäisesti kuivaa kangasta tai mustikkatyyppin kasvillisuutta. Puusto on pääosin nuorta tai varttuvaa mäntypuustoa. Osan matkaa reitti menee taimikon halki.

Reitin varrella ei ole luonnonsuojelulain tai vesilain suojeltuja luontotyypejä. Samoin metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ei sijoitu reitin läheisyyteen.”

Selvityksessä on mainittu kolme huomionarvoista luontokohdetta, jotka ovat:

1. Pienialainen hieskoivuvaltainen sararäme, missä kasvaa mm. kurjenjalkaa, pullosaraa ja rämeenrahkasammalta. Luontotyyppi on uhanalainen (vaarantunut). Suo on noin 40 m päässä ulkoilureitistä. Arvoluokka: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.
2. Niskalammen ja Keskilammen välinen puro. Perattu puro, jonka varrella kasvaa lehtonänni-jäkälää. Arvoluokka: Muut huomionarvoiset kohteet
3. Kuvelammen ja Keskilammen välinen puro, jonka varrella on pienialaisesti tulvalaista koivumetsikköä. Arvoluokka: Muut huomionarvoiset kohteet

³ Toivonen, H. & Leivo, A. 2001: Kasvillisuuskartoituksessa käytettävä kasvillisuus ja kasvupaikka luokitukset. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A No 14.; Eurola, S., Huttunen, A., Kaakinen, E., Kukko-oja, K., Saari, V. & Salonen, V. 2015: Sata suotyyppiä. Opas Suomen suokasvillisuuden tuntemiseen. Thule-instituutti, Oulungan tutkimusasema, Oulun yliopisto.

Huomionarvoiset lajit ulkoilureittisuunnitelman alueella ovat: 1) silmälläpidettävä lehtonännijäkälä (kasvupaikka on Niskalammen ja Keskilammen välisen puron varrelta (Laji.fi 2022), laji on havaittu heinäkuussa 2020, 5 m päässä ulkoilureitistä), 2) Kotkankallion etelärinteellä kasvaa silmälläpidettävää kallionyppyjäkälää (Laji.fi 2022), kasvupaikka on noin 250 m päässä ulkoilureitistä) ja 3) Kuvelammen ja Keskilammen välisen puron osalta on vanha, vuodelta 1978, havainto europamajavasta (Laji.fi 2022), laji on silmälläpidettävä).

3.3. Reitin rakentaminen ja ylläpito

Ulkoilureitin toteutuksesta on suunnitelman liitteenä alustava tarkastelu (liite 2). Sen on laatinut Mikkelin kaupungin Kaupunkiympäristön tulosalueelta kaupunginpuutarhuri Marko Vuorinen.

Reitin rakentamista helpottaa, että reitti kulkee varsin tavanomaisessa suomalaisessa talousmetsässä ja reitillä kulkee jo nyt kulunut polku. Reitin ”rakentaminen” tarkoittaa hienovaraista maan muokkausta tai polkupohjan leikkaamista sellaisissa kohdissa, jossa siihen nähdään tarvetta.

Reitin varrella olevaa puustoa ei poisteta, vaan metsätyöt kohdentuvat lähinnä risujen ja pensasmaisten kasvustojen karsimiseen, mikäli siihen nähdään tarvetta. Itse polkualueen leveys (siis puuttoman kulutuspinnan leveys) olisi enimmillään noin 1,5 m. Alustavien tietojen mukaan se arvioidaan hyvin soveltuvaksi omatoimiretkeilyä varten.

Reitin pintaamista on tarkasteltu eri näkökulmien kautta. Reitin toteutuksen ja käytettävyyden näkökulmasta on tarpeen määritellä, että polkureitti pyritään pitämään luonnonpolkuna: reittiä ei siis pinnoiteta kivituhkalla tai muuten. Tavoitteena on, että polku on kuljettavissa jalkaisin.

Koska polkua ei laajenneta tai pinnata muuten, se rajaa myös Astuvansalmen retkeilykohteen huoltotoimintoja. Merkittävimmät huolto- ja rakennustoimet suoritetaan pääasiassa vesiteitse. Se ei muuta nykyistä käytäntöä, jossa Pidä Saaristo Siistinä ry:n m/s Roope-Saimaa hoitaa alueen puuceen huoltotyöt. Asia on lähinnä huomioitava siinä vaiheessa, kun alueen muita rakenteita (katelusilta, laiturirakenteet jne.) uudistetaan.

Reitin ”rakentamisen” osalta Kaupunkiympäristön tulosalue laatii toteutus- ja ylläpitosuunnitelman, jossa selvitetään mm. alueella vaadittavien puusillan ja/tai pitkospuiden rakentaminen (yhden ojan ylitys, n. 500 m lähtöpaikalta; sekä Kuvelammen ja Keskilammen välisen vesialueen ylittäminen sillalla ja/tai pitkospuilla).

Pääopasteet reitillä sijoitetaan reitin lähtöpaikalle, Suurlahdentien pysäköintialueelle. Lisäksi reitin loppupäässä oleva tervahauta sekä risteyskohta vanhan polun kääntyessä kohti kalliomaalauksia ansaitsee opastaulun. Luonnollisesti itse kalliomaalausalueelle on syytä pystyttää isompi opastaulu – se tosin on Metsähallituksen asia. Reitin varrelle voidaan sijoittaa mittakaavaltaan pienempiä kohdeopasteita, jotka kertovat alueen erityispiirteistä.

Reittiopasteiden tekemisessä hyödynnetään UGG Saimaan laatimia kohde- ja yleisopastemalleja. Saimaa Geopark -yhdistyksen laatimista opastekylltimalleista voidaan

valita esimerkiksi alla esitetty malli, joka on Puumalan kunnan alueella olevan Norppapolun kohdeopasteesta. Mikkelin kaupunki tulee vastaamaan opasteiden pystyttämisestä ja opasteiden sisältötekstit laaditaan kaupungin ja Miksei Oy:n, Metsähallituksen sekä Saimaa UGG:n yhteistyönä.

Aiemmin viranomaisten kanssa pidetyssä työkokouksessa on tarkasteltu Suurlahdentien lähtöpaikkana olevan pysäköinti-alueen laajennusta. Tähän ei ole välitöntä tarvetta, mutta asiaan kannattaa palata Itä-Suomen EVK:n kanssa myöhemmin.

Kuva: Puumalan kunnan Facebook-sivu

3.4. Reittiselostus

Astuvansalmelle johtava polkureitti voidaan jakaa karkeasti kolmeen jaksoon: 1) pohjoisosaan, joka kulkee Kukonjärven etelä- ja lounaispuolisessa rinteessä. Tämä alue rajautuu kiinteistöön 491-561-2-10 (Kukonkannas); 2) Lampialueeseen, jossa polku puikkelee Kuvelammen, Keskilammen ja Niskalammen kannaksilla ja rannoilla, ja; 3) eteläiseen loppuosaan, jossa päädytään varsinaiselle kalliomaalaus kentälle. Kaksi jälkimmäistä osaa kuuluvat kiinteistön 491-561-2-9 (Kukonmylly) alueelle.

Pohjoinen alue:

Suunnitelma-alueen pohjoisosassa, ensimmäisen noin 750 m matkalla, reitti kulkee Kukonjärven eteläpuolisessa rinteessä. Alue on tilaa, jonka kiinteistötunnus on 491-561-2-10 (Kukonkannas).

Leimallisia kohtia reitille ovat polun lähtöpaikkana toimiva pysäköintialue, joka sijoittuu Suurlahdentien kiinteistön puolelle. Pysäköintialue on sorapintainen ja sellaisena se on syytä pitää myös jatkossa. Alueella ei sallita yön yli tapahtuvaa majoittumista asuntoautolla tai -vaunulla.

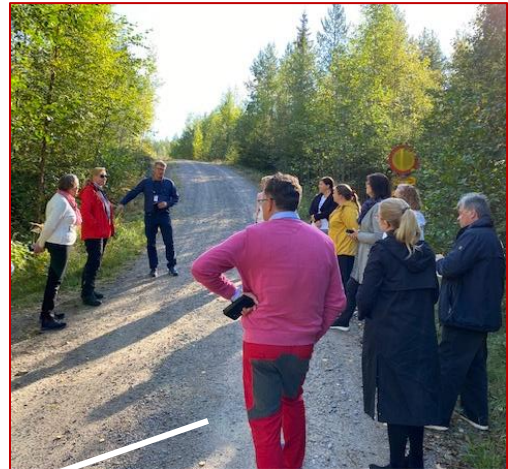
Polku jatkuu tästä Kukonjärven rantaan, jossa maasto laskee loivasti kohti Kukonjärveä. Rannan puusto on nuorta sekametsää. Alkuvaiheessa polku erottuu selvästi maastossa ja sitä on helppo kulkea.

Polku erkaantuu rannan välittömästä läheisyydestä noin 200 metrin jälkeen ja nousee rinteeseen. Korkeuseroa on noin 20 metriä. Noin 370 metrin kohdalla polku saavuttaa pohjoisosan matkalla lakipisteensä ja reitti kulkee tasolla noin 100 mpy.

Seuraava noin 190 m matka sujuu alamäkeen viettävää rinnettä, polku kulkee noin 100 m päässä Kukonjärven luoteisrannasta. Näin päädytään reitin ensimmäiselle kiinteistörajalle.

Pohjoisen alueen esittelyn kuvat ovat seuraavalla sivulla.

Pohjoisen alueen esittely, polku merkitty ohjeellisesti ortokuvaan:

Lampialue:

Suunnitelma-alueen keskivaihetta voidaan kutsua ”Lampialueeksi”. Polku kulkee Kuvelammen, Keskilammen ja Niskalammen ranta-alueilla. Reitin keskivaiheilla on Kuve- ja Keskilammen yhdistävän vesialueen ylitys, joka vaatinee puusillan tai tukevampaa pitkospuurakennelmaa.

Ennen saapumista Lampialueelle, reitti noudattelee kiinteistöjen välistä rajaa noin 190 metrin matkalla ja päädytään Kuvelammen rantaan. Tuolla jaksolla reitti on loivasti nousevassa ja laskevassa maastossa. Korkeustaso on 80–90 mpy.

Aivan Kuvelammen rannasta polku kääntyy kaakkoon ja kulkee noin 20 metrin päässä Kuvelammen rannasta. Saavuttaessa Kuve- ja Keskilammen yhdistävälle purolle laskeudutaan alas. Lampien välinen korkeusero on noin 0,2 m. Veden virtaus on Kuvelamesta Keskilampeen.

Ennen Kuve- ja Keskilammen välistä vesialuetta on jyrkähkö mäki, jossa polku on jonkin verran kulunut. Tälle kohdalle voitaisiin tutkia sijoitettavaksi käsijohdetta, joka helpotaisi ehkä vanhemman väestön sekä lasten kulkua oikealla polku-uralla.

Alueella on suoritettu metsätöitä ja luonto on palautumassa hakkuutöiden jälkeen taimikkovaiheeseen. Alueella on tehty metsänistutusta. Tästäkin syystä on tärkeää, että reitillä kulkevat pysyvät oikealla kulku-uralla – eivätkä haittaisi alueelle istutettuja taimikoita.

Puron kohdalla on syytä parantaa paikassa olevia pitkospuuta. Mittaa pitkospuu- tai siltaosuudelle on noin 40 metriä. Lopullinen rakennettavan osuuden mitta ratkaistaan paikan päällä – samalla huomioidaan Kuve- ja Keskilampien vedenkorkeuden vaihtelut ja tulviminen.

Seuraava, noin 320 m matka kuljetaan Keskilammen länsirannalla. Tälläkin alueella on tehty hiljattain metsätöitä (ks. kuva seuraavalla sivulla). Osuus päättyy Keski- ja Niskalammen välisen puron kohdalle. Puroa ei ylitetä.

Lampialueen ja reitin eteläosan kuvaesittelyt ovat seuraavalla sivulla. Nämä osat reitistä kuuluvat kiinteistöön 491-561-2-9, Kukonmylly.)

Lampialueen esittely, polku merkitty ohjeellisesti ortokuvaan:

Eteläinen alue:

Reitin eteläisimmällä jaksolla, varsinaisella loppuosalla – joka alkaa Niskalammen pohjoisimmasta kohdasta – päädytään varsinaiselle kalliomaalaus kentälle. Kaikkiaan matka Niskalammen pohjoispäästä kalliomaalauksille on 620 metriä.

Ympäristöltään alue on sekametsää, jossa on muiden alueiden tavoin tehty metsänhoitotöitä viime vuosina. Polku on helppokulkuinen ja selväpiirteinen. Polku kulkee Niskalammen ja Kotkakallio-nimisen mäen välistä väistään Kotkakallion itäpuolelta.

Tällä jaksolla on muutamia kohtia, joiden korostaminen opastauluin (esim. Keski- ja Niskalampien välinen 1800-luvulla rakennettu säätely- ja uittopatokohta) ja muilla rakenteilla voisi olla aiheellista selvittää varsinaisen rakentamistoteutuksen osalta. Näitä kohtia on kuvattu alla olevassa kartassa, jonka tiedot ovat peräisin syvällistä paikallistuntemusta omaavalta henkilöltä.

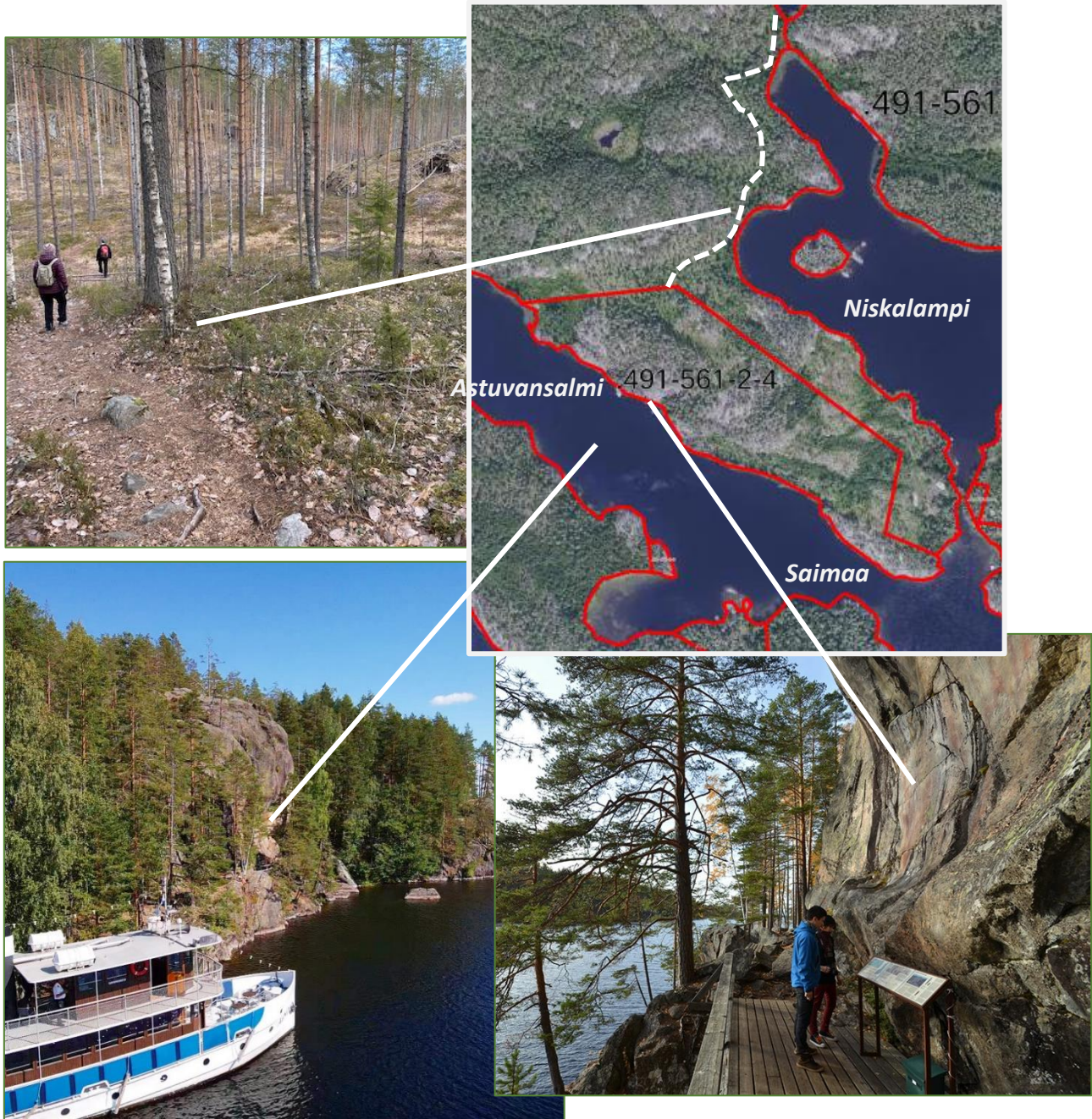

Eteläisen alueen kehittämiskohteita.

Loppuosalla suurimmat korkeuserot ovat lähellä Saimaan rantaa, saavuttaessa kalliomaalauksille. Tämä alue kuulu Metsähallituksen hallinnassa olevaan maa-alueeseen. Saapuminen kalliomaalaus kentälle tapahtuu jyrkän mäen yli. Jyrkänteessä on jo käsi-johteelliset portaat. Metsähallitus tahollaan tarkastelee niiden uusimista.

Perillä, Astuvansalmen kalliomaalauksen alueella on voimassa tulentekokielto. Ja jatkossakaan toteuttamaan tulentekopaikkaa (tulitaukopaikka) tai vastaavia rakenteita. Retkeilijöiden käytössä on kuivakäymälä.

Astuvansalmen laituri- ja rantautumisolosuhteiden kehittäminen ei kuulu tämän ulkoilureittisuunnitelman alaan, mutta todettakoon, että Mikkelin kaupungin (yhdessä Mikkelin kehitysyhtiö Miksein) ja Metsähallituksen kanssa tarkoitus parantaa alueen liikkumis- ja katselutasanteita sekä laituria.

Eteläosan esittely, polku merkitty ohjeellisesti ortokuvaan:

3.5. Vaihtoehtoisia reittilinjauksia

Mikkelin kaupungin historia Astuvansalmen ulkoilureitin suunnittelussa on kohtalaisen pitkä – osin monivaiheinenkin.

Kaupunki on vuonna 2022 lähestynyt alueen maaomistajia tällä samalla suunnitelmalla. Silloin reitin pohjoisosan maanomistajana on ollut toinen henkilö. Tuolloin maanomistajat totesivat, että suunnitelma ei heille käy, koska heillä on pohdinnassa muunlaista maankäyttöä omistamilleen maille (eteläisen osan maanomistaja vetoaa edelleen samaan syyhyn). He viittasivat vapaa-ajan asuntojen rakentamisaikoihin (RA), joita säädellään rantaosayleiskaavalla. (Kaavoitusalueita ei kuitenkaan koskaan ole tullut kaupungille, ja sittemmin pohjoisosan maanomistajataho on vaihtunut, ja sen alueen osalta puhe vapaa-ajanasuntojen kaavoittamisesta on päättynyt.)

Aiemmassa yhteydessä (2022) molemmat silloiset maanomistajat esittivät, että reitille voisi kartoittaa mahdollisesti läntisempää vaihtoehtoa, joka tukeutuisi pitkälti Vanamotien yksityistiehen ja lähestyisi kalliomaalausaluea enemmän lännestä kuin nykyisen polun tapaan pohjoisesta.

Kaupunki toteutti ns. läntisen reitin ulkoilureittisuunnitelman vuonna 2023. Sitäkin molemmat maanomistajat sekä Vanamotien yksityistiekunta kritisoivat. Etelä-Savon ely-keskus vahvisti laaditun suunnitelman (27.4.2023 ESAELY/241/2022), mutta siitä valitettiin (em. kolmen tahon voimin) Itä-Suomen Hallinto-oikeuteen. HaO kumosi ely-keskuksen tekemän päätöksen ulkoilureitistä päätöksellään 989/2024 (29.4.2024) ja palautti asiaan uudelleen valmisteltavaksi ely-keskukselle. Käytännössä se tarkoitti sitä, että asian valmistelu palautui kaupungille.

Tämä, vuonna 2026 laadittu ulkoilureittisuunnitelma, on käytännössä HaO:n vaatiman uudelleenvalmistelun tulos.

LVV kiinnitti huomionsa tämän, vuoden 2026 ulkoilureittisuunnitelman suunnitteluvaiheen lausunnossaan siihen, että suunnitelmassa ei ole tarkasteltu vaihtoehtoisia reittejä, ja suunnitteluvaiheen perusteltu ovat tältä osin ”heikot”.

Kaupunki näkee, että **vaihtoehtoiselle reitin tarkastelulle ei ole käytännössä mahdollisuutta**. Prosessin aikana on käytännössä selvitetty seuraavia seikkoja (ks. myös liite 3, jossa samoja asioita on tarkastelu kartalla):

- Suurlahdentien ja Astuvansalmen kalliomaalausalueen välille **ei käytännössä ole mahdollista** eikä kustannustehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden nimissä tarkastella vaihtoehtoisia, ns. läntistä reittiä.
- Vaikka Vanamotien yksityistie veisi luontevasti kalliomaalausten suuntaan, niin kaupunki ei näe Vanamotien käyttämistä mahdollisena vaihtoehtoisena reittinä. Syitä tähän on kaksi:
 1. Vuonna 2023 vaihtoehtoinen reitti oli nimenomaan laadittu – ja silloisen ely-keskuksen puolesta vahvistettu – ns. läntiselle reitille, jossa alkuosa reitistä oli määritelty kulkemaan 760 metrin matkan Vanamotietä pitkin. Itä-Suomen hallinto-oikeus palautti tämän vaihtoehtotarkastelun ely-keskukselle.
 2. Vanamotien yksityistiekunta oli hyvin kriittinen läntiselle vaihtoehdolle sekä liikenneturvallisuuden näkökulmasta että siksi, että mitä enemmän Vanamotietä

osoitettaisiin vaihtoehtoiselle reitin osaksi, niin se johdattaa väistämättä matkailijoita Vanamotien varrella ja päässä olevien vapaa-ajan asuntojen piiriin. Sen ei ole oikein, ja tämä on keskeinen syy, että vaihtoehtoista reittiä ei voi perustaa Vanamotien varaan. (Lisäksi se saattaisi lisätä asiantonta pysäköintiä Vanamotien varteen, joka ei ole suositeltavaa – ajoneuvot on kaikissa tapauksissa jätettävä nyt olemassa olevalle P-alueelle Suurlahdentien varteen.)

- Alueen **maanomistusolot ovat muuttuneet** siten, että aiemmin alueen pohjoisosan omistajalla on edelleen omistuksessaan maata, jolle vaihtoehtoinen reitti (läntinen reitti) tulisi suunnitella; kaupunki ei näe edellytyksiä käydä hänen kanssaan enempää neuvotteluja asiasta.
- Vanhan polun alueen maaomistus on kuitenkin muuttunut niin, että Kukonkankaan tilan nykyinen maanomistaja on aiemmin todennut kaupungille, että heillä ei olisi mitään sitä vastaan, jos ulkoilureitti kulkee heidän omistaman metsäpalstan kautta, **vanhaa polkua pitkin**. Uusi maanomistaja kuitenkin korostaa sitä, että rasitteesta määriteltävässä kertakorvauksessa on huomioitava metsätalouden näkökulma – sama asia on huomattava myös Kukonmyllyn maanomistajalle määriteltävässä korvauksessa.
- Mikäli vaihtoehtoista reittiä lähdettäisiin suunnittelemaan ns. itäistä reittiä pitkin, Koirasalmentien ja Vokkavuoren kautta, niin on ennakoitavissa, että reitin suunnittelu kohtaa hyvin voimakasta vastarintaa alueen tontinhaltijoiden, maanomistajien ja Koirasalmen yksityistien osakkaisen taholta. Koirasalmentien varrella on kaksi ROYK:n mukaista vakituisen asumisen rakennuspaikkaa (A) ja kahdeksan kaavan mukaista vapaa-ajanasunnon (RA) rakennuspaikkaa, joista yhtä lukuun ottamatta ovat toteutuneet.
- Kauempaa idästä, Sahinniemen kautta, vaihtoehtoisen reitin toteutus ei ole mahdollista: reitin kulun estävät ROYK:ssa 7085 olevat Keski- ja Niskalammen kannaksella olevat RA-rakennuspaikat (4 kpl) (ks. s. 15 ROYK-kartta). Myös tässä tapauksessa ulkoilureitin pitäisi tukeutua Koirasalmentiehen, jonka varrella on em. lisäksi viisi olemassa olevaa RA-rakentamispaikka, jotka menevät Keskilammen ja Niskalammen kannaksen yli.
- (Läntisen reitin sekä kahden itäisen reitin mahdollisia reittejä ja niitä koskevia esitteitä on esitelty erikseen liitteessä 3.)
- Reitin eteläosassa on myös tapahtunut keskeinen maaomistusolon muutos: **kallio-maalausalue on siirtynyt valtion (Metsähallitus) omistukseen**, ja mikäli ulkoilureitin eteläisen tilan (491-561-2-9 Kukonmylly) omistaja valittaisi Hallinto-oikeuteen LVV:n uudesta päätöksestä, niin kaupunki vetoaa hankkeen yleiseen etuun – sekä siihen, että ohjattu kulkeminen virallisella ulkoilureitillä on myös maanomistajan etu.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että vaihtoehtoisia reittejä on tässä ulkoilureittisuunnitelmassa selvitetty maanomistuksen, olemassa olevan tiestön ja reittien (yksityistiet) ja jo rakennettujen ROYK:n mukaisten rakennuspaikkojen osalta kattavasti. Johtopäätös on, että vaihtoehtoiselle reitille ei ole järkevää ja perusteltavissa olevaa ratkaisua.

4. Prosessin aikana saatu palaute ja lausunnot

4.1. Viranomais- ja muiden toimijoiden lausunnot suunnitteluvaiheessa 2026

Lausuntopyyntö tästä ulkoilureittisuunnitelmasta asianomaisille viranomaistahoille ja muille keskeisille toimijoille on toimitettu viikolla 13 (2026). Lausuntoaikaa oli perjantaihin 24.4.2026, 4 viikkoa. Mikäli lausuntoa ei ole saatu, niin kaupunki tekee tulkinnan, että viranomaisella tai muilla toimijoilla ei ole lausuttavaa asiassa.

Saadut suunnitteluvaiheen lausunnot ovat tämän asiakirjan liitteessä 4. Lausuntoja on hyödynnetty ulkoilureittisuunnitelman versiossa, joka käsitellään Mikkelin kaupungin kaupunkikehityslautakunnassa 16.6.2026, ja joka julistetaan nähtäväksi kyseisen lautakuntakokouksen pöytäkirjan tarkastamisen jälkeen 14 päivän ajaksi.

Liitteessä 2 on ensin listattuna saadut lausunnot viranomais- ja muilta toimijatahoilta, sen jälkeen on eriteltynä maanomistajilta saadut lausunnot.

(Lausunnot ovat kokonaisuudessaan tallennettuna kaupungin asiahallintaohjelmaan, MliDno-2022-288. Tähän on liitetty suorana lainauksena lausuntojen keskeisin viesti. Hakasulkeiden [--] sisään on *kursiivilla* kirjattu, miten annettujen lausuntojen myötä ulkoilureittisuunnitelmasta on tarkennettu ja parannettu.)

5. Reitin tulevaisuus

Suurlahdentien–Astuvansalmen ulkoilureitillä tulisi olemaan merkittävä asema Mikkelin seudun sekä Etelä-Savon matkailukohteiden ja -reitistöjen osana tulevaisuudessa. On nähtävissä, että PRAT CARP- ja UNESCO Global Geopark -statuksien myötä alueen kiinnostavuus on kasvavaa.

Hyvin laaditut ja opastetut sekä turvalliset reittiverkostot tuovat myös kansainvälisiä matkailijoita alueelle. Ulkoilureitin toteuttamisen myötä kohteen saavutettavuus parane omatoimiretkelijoille.

On mahdollista, että Suurlahdentien varressa olevan pysäköintialueen laajentamiseen syytä varautua tulevaisuudessa. Tässä suunnitelmassa ei oteta p-alueeseen tämän laajemmin kantaa. Asiaan voidaan palata myöhemmin, kun saadaan lisätietoa alueen käytöstä. Asia jää Mikkelin kaupungin ja Itä-Suomen EVK:n ratkaistavaksi.

Myös reitin kuljettavuuteen ja pintaamiseen liittyviin kysymyksiin palataan myöhemmin. Alueella voidaan pistemäisesti toteuttaa kävijäkyselyitä matkailutoimijoiden tai vaikkapa alan oppilaitosten toimesta. Toistaiseksi polku säilyy luonnollisena metsäpolkuna. Polkua käytännössä mahdoton toteuttaa esteettömänä myöskään tulevaisuudessa. Sen sijaan kalliomaalauksille pääsy esteettömästi liittyy vesikuljetusten, laiturirakenteiden ja kulkusiltojen parantamiseen, joka on Metsähallituksen vastuulla.

Oikeaa ja mielenkiintoista sisältöä tarjoavien reittiopasteiden sekä kunnollisesti maastoon merkityn reitin myötä nykyinen kielteinen polkureitti muuttuu myönteiseksi

elämysretkeksi mystiselle Astuvansalmelle. Maakunnan yhden tärkeimmän matkailu- ja retkeilykohteen saavutettavuuden parantaminen lisää paikallistasolla elinvoimaa ja matkailijoiden viipymää Mikkelin seudulla.

On tärkeää, että Astuvansalmen kalliomaalausalue jää tuleville retkeilijäpolville turvalleksi ja kiinnostavaksi matkakohteeksi. Yhtä tärkeää on, että kalliomaalauskohteen tutustuminen tapahtuu ohjatusti ja turvallisesti.

* * *

Liite 1: Karttaesitykset ulkoilureitistä

Kartat: vasemmalla MML:n taustakartta, keskellä maastokartta, oikealla ortokuva.

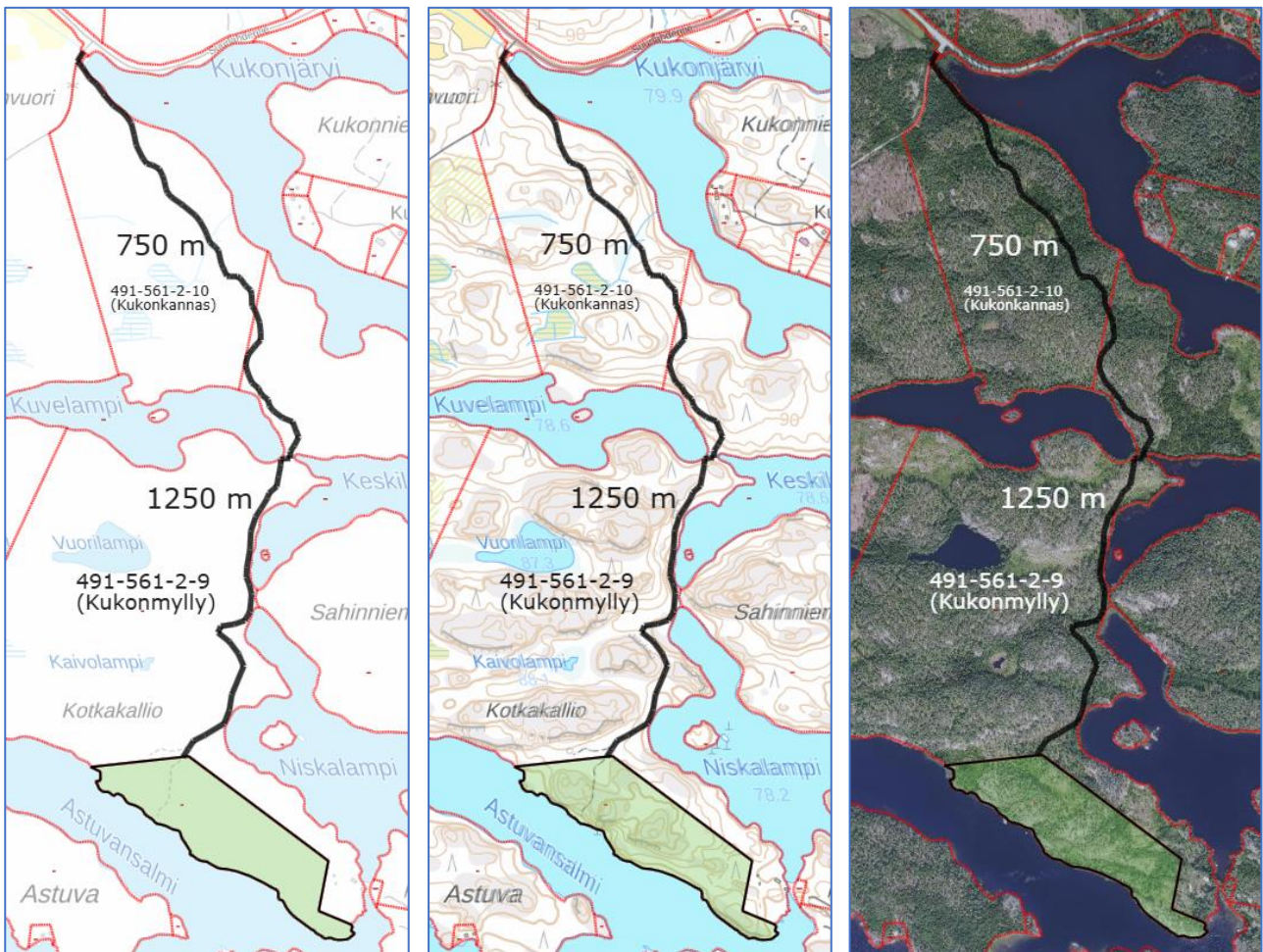
Reitin yhteispituus Suurlahdentien P-alueelta Metsähallituksen hallinnoiman alueen rajalle:

750 m (Kukonkannas)

1250 m (Kukonmylly)

= 2000 m

Metsähallitukselle lunastettu alue (491-561-2-4, Astuva) on korostettu kartassa vihreällä.

Karttalähde: Mikkelin kaupunki, maankäyttö ja kaupunkirakenne tulosityksikkö

Liite 2: Alustavat toteutussuunnitelmat ja -kustannukset

Tiivistelmä reitin toteutussuunnitelmasta ja alustava laskelma vuosittaisista ylläpitokuluista

Polkureitin kunnostus ja ylläpito

Suurlahdentie–Astuvansalmen ulkoilureitti toteutetaan jo nyt maastossa kulkevan polun varaan. Polku on kulkenut alueella vuosikymmeniä. Polun yhteispituus on noin 2 000 metriä.

Polkualueelle haettava rasitealue tulisi olemaan 5 + 5 metriä polun mitattavasta keskilinjasta.

Polkualuetta voidaan parannella siten, että reitillä tehdään hienovaraista ja maisemaan sopivaa puiden ja oksien karsimista. Polkualueella voitaisiin toteuttaa myös pienipiirteistä maanmuokkausta siten, että isoimpia kiviä ja muita esteitä poistetaan.

Reitin alku- ja loppupäähän (ja valikoidusti reitin varrelle) pystytetään infokyltit. Niiden toteutuksesta ja informaation sisällöstä vastaa Mikkelin kaupunki. Infokylttien mallina käytetään UNESCO Global Geopark Saimaa -organisaation käyttämää mallistoa (ks. s. 21 tässä editiossa).

Reitille ei toteuteta ns. liitännäisalueita eli pysähdys- tai taukopaikkoja. Polkua ei myöskään pidetä yllä talvikaudella – reitin talvikäyttöön (esim. suksilla, lumikengillä) ei ole estettä, mutta reittiä ei aktiivisesti ylläpidetä auraamalla tai muuten.

Perustuen ulkoilureittitoimituksen etenemiseen ja reittitoimuksessa tehtäviin ratkaisuihin, reitin toteutuksen vaatima määrärahavaraus sisällytetään seuraavan vuoden talousarvion investointiosaan:

Toimenpide / hankinta	€
Polkualueen muokkaaminen	5 500
Vesistöylityksen pitkospuujakso (n. 40 m matkalla)	15 000
Puiden, oksien ja pensaiden karsinta polkualueella	3 500
2-tauluinen infopiste kalliomaalausalueelle (puitesopimus: Lastux Oy)	n. 1 200
Kohdeopaste P-alueelle (1 taulun malli, puitesopimus: Lastux Oy)	n. 600
Matala kohdeopaste, A3-taulu (2 kpl, á 400 €, puitesopimus: Lastux Oy)	n. 800
Polkuopasteet (8 kpl, á 180 €, puitesopimus: Lastux Oy)	n. 1 440
Yhteensä:	n. 28 040

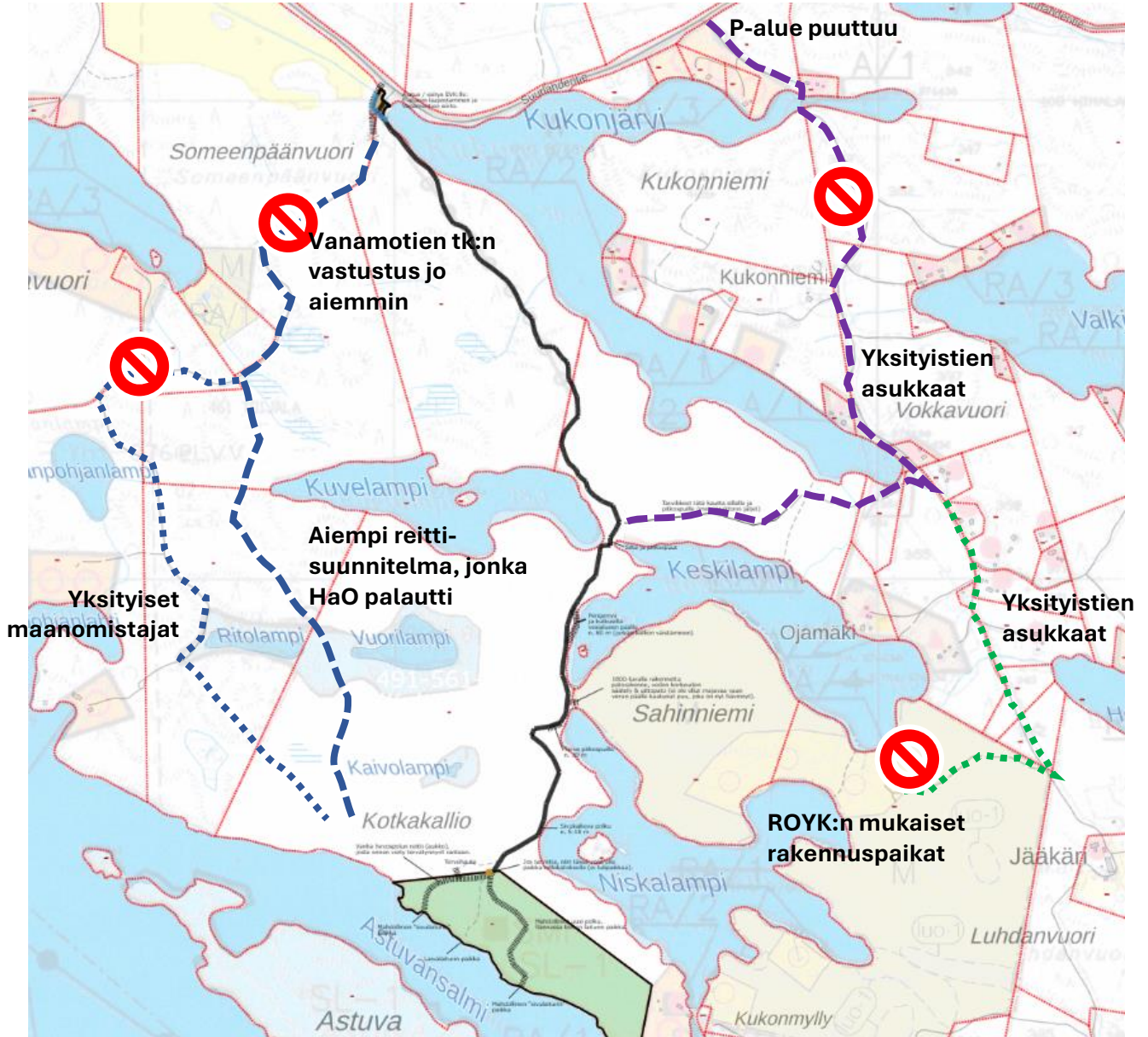
Esitetyt hinnat ovat arviohintoja, lopullinen kustannusrakenne ja -taso varmistuu tarjouskilpailujen ratkettua.

Alustava laskelma vuosittaisista ylläpitokuluista: /

Vuosittaiset ylläpitokustannukset: 1 500 €
Kerran vuodessa tehtävä alueen puhtaanapito ja risujen raivaus.

Liite 3) Polkureitin vaihtoehtoisia reittejä ja niitä koskevia ongelmakohtia

Vaihtoehtoisia reittejä:

Liite 4: Suunnitteluvaiheen lausunnot: viranomaistahot ja yksityiset maanomistajat

Suunnitteluvaiheen lausunnoissa todetaan seuraavaa:

Lupa- ja valvontavirasto

”Lupa- ja valvontavirastolla ei ole suunnitelmaan huomautettavaa luonnon- tai vesien suojelun osalta.

Ulkoilureittisuunnitelman kaavallinen tarkastelu (kohta 2.6.) on pääosin asianmukainen esitys alueen kaavatilanteesta. Lupa- ja valvontavirasto huomauttaa muutamasta virheellisestä/puutteellisesta kohdasta. *[Virheellisyydet korjattu vahvistettavaan versioon.]*

Lupa- ja valvontavirasto yhtyy suunnitelmassa esitettyyn johtopäätökseen, että reitti noudattaa ja nimenomaan toteuttaa voimassa olevia kaavoja.

Lupa- ja valvontavirasto kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että suunnitelmassa ei ole tarkasteltu vaihtoehtoisia reittejä. Perustelut tälle ovat suunnitelmassa heikot.”

luonnonsuojeluasiantuntija Sonja Hurskainen, 17.4.2026

[Huomioidaan: Vaihtoehtoisten reittien tarkastelua on laajennettu.]

Itä-Suomen Elinvoimakeskus

”Suunnitelmassa on mainittu, että Suurlahdentien varressa olevan P-alueen laajentamiseen on syytä varautua tulevaisuudessa. Tässä suunnitelmassa ei kuitenkaan oteta P-alueeseen tai sen kehittämiseen laajemmin kantaa, vaan seurataan tilannetta, kun saadaan lisätietoa alueen käyttöasteesta. Suunnitelman mukaan P-alueen laajentaminen jää Mikkelin kaupungin ja Itä-Suomen EVK:n ratkaistavaksi. Itä-Suomen elinvoimakeskuksen liikenneosasto ei pidä P-alueen laajentamista tiealueella toivottavana. P-alueen mahdollisista laajentamistarpeista on syytä keskustella etukäteen myös viereisten maanomistajien kanssa.

Suurlahdentien P-alueelle mahdollisesti sijoitettaville opasteille tulee saada lupa Sisä-Suomen elinvoimakeskuselta.”

liikennejärjestelmäasiantuntija Henri Heikura, 23.4.2026

[Huomioidaan: P-alueen jatkokehittäminen otetaan myöhemmän suunnittelun tehtäväksi. Opasteiden sijoittamisen lupa-asiat hoidetaan Sisä-Suomen elinvoimakeskuksen kautta.]

Riihisaari – Savonlinnan museo

”Suunnitelmasta ei ole kulttuuriympäristön osalta huomauttamista.”

arkeologi Martti Koponen ja rakennustutkija Katri Nousiainen, 22.4.2026

Etelä-Savon Pelastustoimi

”Etelä-Savon pelastuslaitoksella ei ole huomautettavaa Astuvansalmen ulkoilureittisuunnitelmaan.”

paloinsinööri Juha Paunonen, 19.4.2026

Metsähallituksen luontopalvelut

”Metsähallituksen Luontopalveluilla ei ole asiasta lausuttavaa.”

maankäytön erityisasiantuntija Pirjo Rautiainen, 22.4.2026

Unesco Global Geopark Saimaa -organisaatio

”Astuvansalmen kalliomaalaukset ovat yksi Saimaa Geoparkin tärkeimmistä geologisista kohteista, joissa yhdistyvät vahvasti alueen luonto ja kulttuuri. Kohde on myös tärkeä päiväretkikohde, jota hyödyntävät mm alueen oppilaitokset ja matkailuyrittäjät. Katsoimme Mikkelin kaupungin laatiman reittisuunnitelman tukevan alueen käyttötarkoitusta ja edistävän ennen kaikkea kohteen käyttöturvallisuutta.”

puistonjohtaja Mikko Ikävalko, 27.3.2026

Vanamotien tiekunta

”... matkailijoiden määrän kasvua, millä tulee olemaan vaikutuksia liikenteen määrään Suurlahdentiellä sekä pysäköintiin. Vanamon metsätien sujuva ja käyttö edellyttää pysäköinnin ohjaamista liikennemerkkein. Tiekunta edellyttää nykyisen pysäköintialueen takareunaan näkyvälle paikalle liikennemerkkiä, joka kieltää pysäköinnin pysäköintipaikan ja Vanamon metsätien puomin välille siten. *[Pysäköintialueen jäsentämistä ja mahdollista laajentamista tutkitaan yhdessä Itä-Suomen elinvoimakeskuksen kanssa.]*

... tiekunta vaatii huomioimaan pysäköintialueen ympäristössä lisääntyvän liikenteen määrän myös Suurlahdentiellä kulkevien näkökulmasta, jotta mahdolliset konfliktit matkailijoiden ja ohi ajavien autojen välillä estetään. Ensisijaisena vaihtoehtona tiekunta esittää nopeusrajoituksen muutosta nykyisestä (80 km/h) alemmaksi (60 km/h) välille Kallioniementie-Koirasalmentie. Vaihtoehtona tälle voi myös harkita vaarallisen risteyksen liikennemerkkiä asiaan kuuluvien lisätekstein molemmista suunnista ajattaessa.”

tiehoitokunnan sihteeri Outi Setälä, 22.4.2026

[Huomioidaan: nopeusrajoitusten alentaminen on kannatettava ajatus. Suurlahdentie kuuluu EVK:n vastuulle ja kaupunki esittää nopeusrajoitusta yllä esitetyllä tavalla ja vaarallisen risteyksen liikennemerkkiä muun tiealueen kohdeopastuksen toteutuksen yhteydessä. EVK/valtio päättää asiasta.]

Mikkelin seudun ympäristövalvonta, ympäristönsuojelu

Ei saapunutta lausuntoa määräajassa.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Ei saapunut lausuntoa määräajassa.

Suomen metsäkeskus

Ei saapunut lausuntoa määräajassa.

Paikallinen metsästysseura: Someen Erä-ässät

(samalla tiedoksi: Ristiinan riistanhoitoyhdistys; Metsästäjäliitto, Suur-Savon piiri)

Ei saapunut lausuntoa määräajassa.

Lausunnot yksityisiltä maanomistajilta:

Ulkoilureittisuunnitelmaa laadittaessa on pyydetty lausunnot maanomistajilta (491-561-2-10 ja 491-561-2-9). Heidän lausunnoissaan todetaan seuraavaa:

491-561-2-10 (Kukonkannas):

Maanomistajan lausunto (kokonaisuudessaan):	Ulkoilureittisuunnitelmassa ja toteutuksessa huomioidaan:
<p><i>Reittitoimituksessa aluerasite (5 + 5 m) muodostaa pysyvän rasitteen, jolla ei sallita puunkorjuuta, maaston muokkaamista eikä muita metsätalouteen tai muuhun maankäyttöön liittyviä toimenpiteitä, jotka heikentäisivät alueen luonnetta.</i></p> <p><i>Käytännössä tämä tarkoittaa, että kyseinen alue poistuu kokonaan metsätalouskäytöstä ja maanomistajan mahdollisuudet hyödyntää aluetta taloudellisesti lakkaavat.</i></p> <p><i>Alueen maankäyttö rinnastuu tosiasiallisesti suojelualueeseen, vaikka omistusoikeus säilyy maanomistajalla eikä kaupunki lunasta aluetta itselleen. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että maanomistajille maksettavat korvaukset kattavat sekä maapohjakorvauksen että puustokorvauksen täysimääräisesti:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Maapohjakorvauksen tulee perustua rasitteeseen jäävän alueen todelliseen pinta-alaan (m²), mikä varmistetaan ulkoilureittitoimituksen yhteydessä tehtävällä mittauksella.</i> <i>Puustokorvauksen osalta on huomioitava rasitealueella oleva puusto kokonaisuudessaan, mukaan lukien kasvatuskelpoinen nuori ja varttuva puusto sekä tuleva metsätaloudellinen</i> 	<p>Tulkinta on oikea.</p> <p>Tulkita on oikea.</p> <p>Tulkinta on oikea.</p> <p>MML:n toimitusinsinööri laskee todellisen pinta-alan.</p> <p>MML määrittelee puuston kokonaisarvon ja se huomioidaan korvauksessa, joka rasitteen vuosi menetetään.</p>

<p><i>tuotto, joka rasitteen vuoksi menetetään.</i></p> <p><i>Ulkoilureittisuunnitelmassa on todettu, että maanomistajille maksetaan kertakorvaus, jonka määrää Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööri ulkoilureittitoimituksessa. Maanomistajan näkökulmasta on tärkeää, että korvaustaso vastaa sitä tosiasiallista haittaa, joka aiheutuu alueen pysyvästä käytön rajoittamisesta ja metsätalouden estymisestä.</i></p> <p><i>Astuvansalmen tapauksessa reitille ei varata liitännäis- eli tauko- ja levähdysalueita, mutta tästä huolimatta itse polkurasite aiheuttaa merkittävän ja pysyvän käyttörajoituksen. Reitien pituuden ja 10 metrin levyisen rasitteen johdosta vaikutusala on huomattava, ja korvausten tulee olla sen mukaisia.</i></p> <p><i>Lisäksi korostan, että:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Reittitoimituksen kustannuksista vastaa reitin pitäjä eli Mikkelin kaupunki.</i> • <i>Korvausten maksaminen on lainsäätellinen velvoite, josta säädetään Ulkoilulain 8 §:ssä sekä viittauksin yksityistielakiin ja kiinteistönmuodostamislakiin.</i> • <i>Korvaukset on maksettava ennen kuin reitin pitäjä ottaa alueen haltuunsa.</i> <p><i>Maanomistajan näkökulmasta ulkoilureittisuunnitelman hyväksyminen edellyttää, että korvausmenettely on selkeä, läpinäkyvä ja täysimääräinen, ja että se huomioi sekä maapohjan että puuston arvon sekä pysyvän haitan, joka aiheutuu metsätalouden harjoittamisen estymisestä rasitealueella.</i></p> <p><i>Vaihtoehtona korvausten maksamiseen maanomistajat ehdottavat maanvaihtoa Mikkelin kaupungin omistamaan metsätilaan korvausten sijaan. Tällöin lähdetään keskustelemaan noin 5-10 hehtaarin metsätilasta. Jos tilanvaihtoa harkitaan vaihtoehtona, on siitä informoitava maanomistajia hyvissä ajoin, jotta tarjottavaan tilaan ehditään tutustua ennen päätöksentekoa.</i></p>	<p>MML:n laskema kertakorvaus vastaa sitä tosiallista haittaa, joka aiheutuu alueen pysyvästä käytön rajoittamisesta ja metsätalouden estymisestä.</p> <p>Reitille ei varata liitännäis- eli tauko- ja levähdysalueita.</p> <p>Kustannuksista vastaa Mikkelin kaupunki.</p> <p>Säädöksiä noudatetaan.</p> <p>Maksumenettelystä sovitaan esitetyllä tavalla (alue siirtyy reitin pitäjän hallintaa vasta korvauksen suorittamisen jälkeen). Korvausmenettely on selkeä, läpinäkyvä ja täysimääräinen, jossa huomioidaan puuston ja pysyvän haitan arvo.</p> <p>Mikkelin kaupungilla ei ole vastaavaa metsätilaa tarjota vaihtomaana.</p>
--	---

Yleisenä kommenttina Kukonkannas -palstan (491-561-2-10) maanomistajan lausuntoon voi todeta, että huomiot ovat tärkeitä ja se antaa aiheen todeta, että alueen molempia maanomistajia kohdellaan korvausasiassa yhdenvertaisesti.

491-561-2-9 (Kukonmylly):

Maanomistajan lausunto (kokonaisuudessaan):	Ulkoilureittisuunnitelmassa ja toteutuksessa huomioidaan:
<p><i>Liitteenä oleva kartta on ranta-alueen rantarakentamisen kaava, joka on tekeillä. (* *) ks. esitetty karttapiirros seuraavalla sivulla</i></p> <p><i>Tekemiseen on osallistunut Mikkelin kaupungin asiantuntijoita, MTK asiantuntijoita sekä muita asiantuntijoita.</i></p> <p><i>Karttaan on punaisilla risteillä merkitty rakennusalueet. Polku ei voi ajaa yli ja estää mahdollista rakentamista punaisten ristien alueella.</i></p> <p><i>Yhteinen näkemys kaikilla on, että esitetty polku ei sovellu liitteen rantakaavan alueelle ja rakennuksille.</i></p> <p><i>Koska polulle on jo aikaisemmin esitetty vaihtoehtoreittejä, niitä pitää käyttää.</i></p> <p><i>Pelkästään ranta-alueiden ja rakennusalueiden pakkolunastuksesta syntyy ainakin 100.000 e tappioita maanomistajalle.</i></p> <p><i>Rantakaavan mukaisesta mahdollisesta rakentamisesta sen sijaan syntyy merkittäviä tuloja Mikkelille sekä lisääntyvää elinvoimaa kuihtuneelle kylälle sekä mahdollisuuksia uusiin kehityshankkeisiin, jotka edistävät seudun toiminnallisuutta.</i></p> <p><i>Astuvansalmen polun linjauksia on käsitelty parin vuoden ajan sekä Mikkelin kaupungin että MTK:n ja muiden asiantuntijoiden kesken. Asiantuntijoiden suosima hyvä ja sopiva reitti alkaa Vanamontien alun pysäköintipaikalta. Linjataan 1100 metriä Vanamotietä pitkin, käännetään Mökkitielle kohti etelää, Kotkakallion mäen alla ylitetään Kotkakallion mäki länsipäässä ja linjataan polku mäen alla kohti Astuvansalmen mäen portaille. Tästä polun linjaus on helppokulkuinen ja sopiva matkailijoille.</i></p>	<p>Kaupungille ei ole osoitettu kaavoitusaloitetta kyseisen alueen kaavoittamisesta.</p> <p>Tieto ei vastaa todellista tilannetta: kaupungin asiantuntijat eivät ole tietoisia kyseisen ranta-alueen kaavoittamisesta.</p> <p>Rakennusalueita ei ole olemassa, alueella ei ole voimassa ROYK- tai RAK-tasoisia kaavoja.</p> <p>Esitetty kanta ei vastaa todellista tilannetta.</p> <p>Itä-Suomen Hallinto-oikeus palautti aiemmin esitetyn vaihtoehtoisen reitin ely-keskukselle uudelleen valmisteluun. Samainen maanomistaja oli yksi asiasta valittaneista tahtoista.</p> <p>Kyse ei ole pakkolunastamista. ”Tappion” määrää ei ole aiheellista spekuloida: alueella ei ole rakentamista säätelevää ROYK- tai RAK-kaavoja.</p> <p>Mikkelin kaupungin alueella on noin 1 000 vapaa-ajan rakennuksia mahdollistavaa rakennuspaikkaa vapaana. Astuvansalmen ulkoilureitin alueelle mahdollisesti kaavoitettavien RA-paikkojen puuttuminen ei ratkaise kaupungin elinvoimaa. Mikkelin kaupunkia ei ole asiallista kuvata kuihtuvaksi kyläksi.</p> <p>Esitetty kanta ei vastaa todellista tilannetta. Vanamotien käyttäminen ulkoilureitin pohjana ei tule kyseeseen. Asiaa on tarkasteltu jo aiemmassa (2023), Itä-Suomen Hallinto-oikeuden uudelleen valmisteluun palauttamassa suunnitelmassa. Lisäksi alueen maanomistusolot eivät mahdollista esitetty linjausta.</p>

Tilan 491-561-2-9 (Kukonmylly) maanomistajan lausunnossa toimittama liitekartta:

Karttatuloste

Tulkinta:

Maanomistaja on merkinnyt ruskealla ympyrällä, pinkillä tähdellä paikkoja, joille aikoo perustaa kaavoittamalla (ROYK tai RAK) vapaa-ajan rakentamispaiikkoja (RA). Suunnitelma on epärealistinen alueen rakentamispaiikkamitoituksen, rakennuspaikkojen maasto-olojen sekä tiestön perustamisen näkökulmasta. Todettakoon vielä selvyden vuoksi, että kaupungille ei ole osoitettu kaavoitusaloiteta kyseisten RA-paiikkojen suunnittelulle.